

Araştırma Makalesi • Research Article

İslami İyi Oluş, Psikolojik İyi Oluş ve Sosyal Medya Tutumu İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Nicel Bir Araştırma

The Relationship Between Islamic Well-Being, Psychological Well-Being and Social Media Attitude: A Quantitative Study on University Students

Rabia Sümeyye Aykan*

Öz: Popüler yeni iletişim araçlarından sosyal medya, bireyi birçok yönden etkisi altına alırken onun kendini İslami ve psikolojik olarak iyi hissedişini de etkileyebilmektedir. Bu çalışma ile üniversite öğrencilerinin İslami iyi oluşları, psikolojik iyi oluşları ve sosyal medya tutumunun demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği ve İslami iyi oluşları, psikolojik iyi oluşları ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişkinin varlığının ve yönünün tespit edilmesi hedeflenmektedir. Araştırma, betimsel tarama modeli ile anket tekniğinin kullanıldığı bir saha araştırmadır. Örneklem, Muş Alparslan Üniversitesi'nde öğrenim gören yaşları 18 ile 59 arasında değişen 555 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, "İslami İyi Oluş Ölçeği", "PERMA Ölçeği" ve "Sosyal Medya Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu araştırmanın Etik Kurul Raporu; Muş Alparslan Üniversitesi, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 08.03.2023 tarihli ve 86222 sayılı yazı kararıyla alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; İslami iyi oluş ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin çoğu demografik değişken arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Ayrıca İslami iyi oluş ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif; İslami iyi oluş ile sosyal medya tutumu ve alt boyutlarından paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki arasında pozitif; sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon arasında negatif ilişki; psikolojik iyi oluş sosyal medya tutumunun alt faktörlerinden sosyal izolasyon ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, İslami İyi Oluş, Psikolojik İyi Oluş, Sosyal Medya Tutumu

Abstract: Social media, one of the popular new communication tools, affects the individual in many ways and can also affect his/her Islamic and psychological well-being. This study aims to determine whether university students' Islamic well-being, psychological well-being and social media attitude differ according to demographic variables, and to determine the existence and direction of the relationship between their Islamic well-being, psychological well-being and social media attitudes. The research is a field research using descriptive survey model and survey technique. The sample consists of 555 students aged between 18 and 59 studying at Muş Alparslan University. Personal information form, "Islamic Well-Being Scale", "PERMA Scale" and "Social Media Attitude Scale" were used as data collection tools. Ethics Committee Report of this research; It was taken from Muş Alparslan University, Scientific Research and Publication Ethics Board, with the decision dated 08.03.2023 and numbered 86222. According to the research results; There is a significant relationship between Islamic well-being and psychological well-being levels and most demographic variables. Additionally, there is a positive relationship between Islamic well-being and psychological well-being; There is a positive correlation between

* Öğr. Gör, Muş Alparslan Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

ORCID: 0000-0003-0454-6636 r.acar@alparslan.edu.tr

Cite as/ Atıf: Aykan, R. S. (2024). İslami iyi oluş, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumu ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerine nicel bir araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 305-335
<http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1231032>

Received/Geliş: 17 January/Ocak 2023

Accepted/Kabul: 31 July/Temmuz 2024

Published/Yayın: 30 August/Ağustos 2024

Islamic well-being and social media attitude and its sub-dimensions: need for sharing and relationship with teachers; negative relationship between social competence and social isolation; A moderate negative relationship was found between psychological well-being and social isolation, one of the sub-factors of social media attitude.

Keywords: Psychology of Religion, Islamic Well-Being, Psychological Well-Being, Social Media Attitude

Giriş

İnsanoğlu tarih boyunca mutlu olmak ve mutlu kalmanın yollarını aramış ve bunun için birçok yol denemiştir. Bireysel ve çevresel faktörler de dâhil olmak üzere birçok faktör mutluluğu etkilemektedir. Mutluluğu ahlaki ve ahlaki olmayan yollarla elde etmek mümkündür. Ancak belli bir dini benimseyen bireyler ahlaki yollardan bu isteği tatmin etme yönelimi içerisine girmektedirler. Ahlaki açıdan, mutlu olmak; kurallara uymak, ideallere uygun hareket etmek ve ahlaki ilkelere uygun olarak yaşamaktır (El-Attas, 2011). Mutluluğun dini inançlar temelinde anlaşılması da ahlaki-ahlakçı mutluluk bağlamında gerçekleşir.

Din ve mutluluk arasındaki ilişki, çok sayıda araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmalarda genel olarak din ile mutluluk arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Akgül, 2004; Köse ve Ayten, 2012; Nielsen, 2017; Utsch ve Erenoğlu, 2008). Din ve mutluluğu, bireyin kendi bakış açısıyla ve Yaratıcı'nın bakış açısıyla olmak üzere iki önemli perspektiften incelemek mümkündür. Bireysel bakış açısına göre, din anlam, amaç ve yaşamda bir yön duygusu sağlayarak mutluluğu artırabilir. Ayrıca, din sosyal destek ve topluluk duygusu da sağlayarak mutluluğa katkıda bulunabilir. Yaratıcı'nın bakış açısına göre ise mutluluğu dini metinlerde sunulan ilkeler doğrultusunda değerlendirmek önemlidir. Bu ilkeler doğrultusunda yaşamak, mutluluğu artırabilir. Din ve mutluluk arasındaki ilişkiyi anlamak için her iki bakış açısını da göz önünde bulundurmak önemlidir (Eryılmaz ve Kula, 2020).

İslam'da mutluluk, uhrevi ve dünyevi olmak üzere iki boyuttan oluşur. Uhrevi saadet, Allah'a teslimiyet ve itaat ile elde edilen ebedi huzurdur. Dünyevi saadet ise, bilgi, sağlık, güvenlik ve servet gibi unsurları içeren bir dengeyi ifade eder. Bu nedenle, gerçek mutluluğa ancak vahiy ışığında yorumlanan ve yönlendirilen bir yaşamla ulaşmak mümkündür (Baynal, 2021; El-Attas, 2011). İslami bakış açısına göre, üç mutluluk kriteri belirgindir. Birincisi/ilki, İslam dinine müntesip olan kişiler İslam'ın temel ilkelerine inanmalıdırlar (Eryılmaz, 2015). İkincisi, İslam Allah'ın iradesine teslim olmak demektir ve İslamı benimseyenler Allah'ın ilahi kanunlarına uymalıdır. Bu kurallar, İslami ritüelleri, ahlakı, bireysel ve sosyal sorunları ve bu sorunlara çözümlerini yaratıcı bakış açısıyla değerlendirmeyi içerir. Üçüncüsü, bireylerin, Allah'ın hem dünyada hem de ahirette mutlu olma isteklerine çağrılması, tebliğ yapılması gerektiğidir. Ayrıca Eryılmaz ve Kula (2020) İslami iyi oluşu inanma, farzları yerine getirme ve kendini günahlardan korumayla ilişkilendirmektedir.

Özdoğan, bireyin din ile maneviyata ve aşkınlığa ulaşmakta ve bu aşkınlıkla da zorlukları daha olumluya çevirerek mücadele etme gücüne sahip olduğunu belirtmektedir (Acar, 2014a). Dinler tanımlanırken 'insana huzur ve mutluluk veren bir rehber ve araç' olarak ifade edilirler (Eryılmaz ve Kula, 2020). El-Azayem ve Hedayat-Diba'ya (1994) göre, İslami inancın belirtilen gerekliliklerini yerine getirmek, bireylerin dengeli ve sağlıklı bir fiziksel, zihinsel, sosyal ve ruhsal duruma ulaşmasını sağlar. Yaratıcıya hizmet etmek mutlu bir hayatın temelidir. Müslümanın kendisine farz kılınan ibadetleri yerine getirmesi onu iyi olmaya götürecektir ve stresle başa çıkma da bireyi dirençli kılacaktır (Eryılmaz, 2015). Yaşanan dini tecrübeler ve yapılan dini görevlerden kaynaklanan huzur ve tatmin kişiyi Allah'a daha yakın hissettirecek ve kişide değerlilik duygusu olgunlaşacaktır (Hökelekli, 2010). Yapılan çalışmalar da dini tutumun iyi oluşu olumlu etkilediği şeklinde sonuçlar vermektedir (bknz. İşgör, 2017).

İyi oluş kavramı, pozitif psikoloji alanının temel kavramlarından biridir (Seligman, 2011). Bireyin kendisini ve hayatını nasıl yorumladığını belirten psikolojik iyi oluş kavramı, iyi olmanın ötesinde iyi hissedip, yaşama dair iyi izlenimler oluşturmaktır. Gable- Haidt'e göre pozitif psikolojinin amacı; mutsuzluk ve hayatın olumsuz yönlerini görmemezlikten gelmek veya inkâr edip her şeyi toz pembe göstermek değil, olumlu durumlarla ilgili bireylerin farkındalıklarını arttırmak (Avcı, 2009) ve olumlu

bakış açısını hayat tarzı haline getirmektir. İyi oluş kavramı pek çok tanımı içermekte ve bireyden bireye değişebilmektedir (Değirmenci, 2020). Yaşam tutumlarından oluşan psikolojik iyi oluş, iyi oluşun arkasında erdemleri yapmakla gerçek mutluluğun bulunulacağını belirtir (Hefferon ve Boniwell, 2014). Psikolojik iyi oluş, anlamlı hedeflerin peşinde koşmak, büyümek, gelişmek ve başkalarıyla anlamlı ilişkiler kurmak gibi hayatın birçok alanında büyük bir rol oynar (Keçeli, 2020).

Ryff, Maslow'un "Kendini Gerçekleştirme", Roger'un "Tam İşlevsel İnsan", Jung'un "Bireyselleşme", Alport'un "Olgunlaşma", Neugarten'in "Kişiliğin Yürütücü İşlevleri", Bühler'in "Temel Yaşam Eğilimleri", Erikson'un "Kişisel Gelişim", Frankl'ın "Anlam Arayışı" ve Jahoda'nın "Zihinsel Sağlık" görüşleriyle Psikolojik İyi Olma kavramının kuramsal temelini oluşturmuştur (Ryff, 1989; Ryff, 2013'den akt. Sözer 2017). Ryan- Deci genel olarak iki ana yaklaşım ile ifade edilen "iyi olma" kavramı, bireyin denge ile mutluluğunu esas alan "hedonic" ve anlamlı ve amaçlı bir yaşam üzerine kurulan "eudaimonic" şeklinde ele almaktadır (Göcen, 2013). Diğer bir taraftan psikolojik iyi oluşun süreç mi, sonuç mu sorusuna karşılık çoğunluğa göre bir durumsal yapı iken, bazı araştırmacılar süreç olarak değerlendirmektedir (Hefferon ve Boniwell, 2014).

Psikolojik iyi oluşu 6 boyutta inceleyen Ryff, bunları; Kendini kabul, başkalarıyla olumlu ilişkiler, özerklik, çevresel kontrol, yaşam amacı ve kişisel gelişim olarak ayırmıştır. 1. Kendini Kabul: kendisini olumlu ve olumsuz yönleriyle tanıyan ve kabul eden bireyin iyi oluşunun yüksek olacağını; 2. Başkalarıyla Olumlu İlişkiler: olgunluğun göstergesi olan bu ilişki sonuç olarak insanların ruh sağlığını koruduğunu; 3. Özerklik: kendini gerçekleştirme yolunda ilerleyen bireyin kendi iç dönüşüne ve bağımsızlığına yönelmesinin psikolojik iyi oluşunu desteklediğini; 4. Çevresel Kontrol: kişinin bulunduğu fiziki çevredeki etkinliklere katılması ve bunu en iyi şekilde değerlendirmesini; 5. Yaşam Amacı: kişinin yaşantılarının anlamını idrak etmeye çalışması ve kendine belirlediği hedeflere ulaşmaya çalışmasını; 6. Bireysel Gelişim: bireyin kendisine fayda sağlayacak ve kendisinde var olan potansiyelleri geliştirecek yaşamı oluşturmaya çalışmasını ifade etmektedir (Oymak, 2017; Ryff, 1989). "Genel olarak değerlendirildiğinde psikolojik iyi oluş, bireylerin kendini kabul etmesi, geçmişini olumlu olarak algılaması, kişisel gelişimini sürdürmesi, bir yaşam hedefi olması, yaşam anlamını belirlemesi, sosyal ilişkilerde başarılı olması ve özerk bir şekilde karar verebilmesine bağlı olarak gerçekleşmektedir."(Terzi, 2019).

Aksoy (2020) kişisel iyi oluşu etkileyen faktörleri psikolojik ihtiyaçlar, kişilik, başkalarıyla kurulan ilişkiler, eğitim, gelir ve din olmak üzere 6 başlıkta toplamıştır. Bireylerin dini değerlere verdiği önem ve dinlerin yapmalarını beklediği ritüellere uyma durumları psikolojik iyi oluşlarını birçok yönden etkilemektedir. Bunun yanı sıra, modern yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelen sosyal medyanın da kişisel iyi oluş üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Sosyal medya, internet üzerinde kullanıcıların birbirleriyle düşüncelerini paylaştığı, tartışma ve sohbet ettiği platformları kapsayan geniş bir çevrimiçi ortamdır. Bu platformlar, kullanıcıların birbirleriyle iletişim kurmalarını, fikir alışverişini yapmalarını ve etkileşime girmelerini sağlar (Kalender, 2016). Kısaca kelimelerin, resimlerin, seslerin bir araya getirilerek internet aracılığıyla sağlanan sosyal yapıya sosyal medya denmektedir.

Sosyal medya içeriklerinin güncellenebilir olması, çok yönlü kullanıma ve sanal paylaşımına olanak sağlaması gibi özellikler sosyal medyayı en ideal mecralardan biri haline getirmektedir (Z. B. A. Vural ve Bat, 2010) Erbaşlar, 2013). Sosyal medya için, "Neden bir anda bu kadar popüler oldu?" sorusunu birkaç sebep belirterek açıklamaktadır. Bireyin hayatında var olan fakat başkaları tarafından görülmeyen sosyal ilişki ağını ortaya koyma fırsatı vermesinden, başkaları üzerindeki kişisel farkındalığı arttırmaya, bireylerin kendi çabalarıyla ulaşabileceklerinden çok daha fazla kişiye ulaşabilme imkânından, kendilerini çok farklı yöntemlerle ifade etme şansı tanınmasına kadar birçok sebep ifade edilmektedir. Sosyal medya araçlarından birbirinden değişik beklentiler bulunmakta ve farklı amaçtaki kullanımlar farklı doyumlara sebep olabilmektedir. Sosyal medya bazıları için sosyalleşmeden kaçtığı, kendi kendine yalnız kaldığı, daha çok izleyici olduğu bir ortam iken; bazıları için ise sosyalleşmek, topluluklar içinde takdir edilmek ve takip edilmek isteğinin tezahürü şeklinde ortaya çıkabilmektedir(Tektaş, 2014). Sosyal medya, duygu, düşünce ve durumların anlık paylaşılabilirdiği bir platform olarak bireye sosyalleşme, beğenilme gibi bazı ihtiyaçları ön plana çıkarır (Pelin, 2017).

Sosyal medya tutumu, kavramı ile kastedilen “bireylerin sosyal medyaya yönelik duygu, düşünce ve davranış eğilimleri”dir (Otrar ve Arğın, 2015). Akıllı telefonlar vasıtasıyla hızlı ve kolay ulaşılabilir hale gelmesiyle bireyler "yeni insanlar tanımak ve arkadaşlıklar edinmek, reel dünyada var olan arkadaşları ile sanal ortamda da iletişim kurmak, diğerleri tarafından paylaşılan içerikleri merak etmek veya eğlence amaçlı olmak üzere pek çok açıdan sosyal medyaya karşı bir istek duymaktadırlar" (Özsarı ve Karaduman, 2016). Karaca (2007) internet kullanımının aşırı olması bireylerin sosyal ilişkilerinde bir azalmanın yaşanmasına neden olduğunu, bunun da onların sosyal ilişkilerini zayıflatmakta ve olumlu sosyal ilişkilerden geri kalmalarına yol açtığını belirtmektedir. Teknolojisinin var olan hızı ve her yere ulaşılabilir olması kişilik inşasında da etkili bir rol olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hız ahlaki gerilemeyi ve bireylerin kendilerini iyi ve yeterli hissetmelerini zorlaştırmaktadır (Şirin ve Ulaş, 2015).

Amaç

Bu çalışmanın amacı; üniversite öğrencilerinde İslami iyi oluş, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumu düzeyinin sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını ve İslami iyi oluş, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumu arasındaki ilişkiyi tespit etmektir.

Araştırma Sorusu: Üniversite öğrencilerinin İslamî iyi oluşları ve psikolojik iyi oluşları ile sosyal medya tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

İslamî iyi oluş, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumu üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmanın konusuna yönelik hipotezler aşağıda belirtildiği şekilde sunulabilir:

(H1) Öğrencilerin demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, fakülte, akademik başarı durumu, sosyo-ekonomik durum ve dini bilgi düzeyi) göre İslami iyi oluş, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumları farklılık gösterir.

(H2) İslami iyi oluş ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır.

(H3) İslami iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile sosyal medya tutumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki vardır.

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini, Muş Alparslan Üniversitesinde lisans eğitimi gören tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem ise, Muş Alparslan Üniversitesi'nin lisans ve ön lisans programlarında okuyan ve oranlı küme örnekleme yöntemi ile seçilen öğrencilerden oluşmaktadır. Örneklem grubu, yaşları 18-59 arasında değişen, 337'si kadın (%60,7), 218'i erkek (%39,3) toplam 555 öğrenciden meydana gelmiştir. Tablo 1'de görüldüğü gibi öğrencilerin en geniş yüzdesinin Eğitim Fakültesi öğrencilerinin (%24,5), en düşük yüzdesini ise Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin (%1,6) oluşturduğu görülmektedir. (Detaylar için bkz. Tablo 1) Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasını 22,54 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler				Değişkenler				
		%				N		
Cinsiyet	Kadın	337	60,7	Akademik Başarı Durumu	Çok Başarısız	3	,5	
	Erkek	218	39,3		Başarısız	30	5,4	
Fakülte	Eğitim Fakültesi	136	24,5		Orta	237	42,7	
	Fen Edebiyat Fakültesi	90	16,2		Başarılı	243	43,8	
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	47	8,5		Çok Başarılı	42	7,6	
	İslami İlimler Fakültesi	91	16,4		Sosyo-Ekonomik Durum	Çok Düşük	15	2,7
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	71	12,8			Düşük	88	15,9
	Spor Bilimleri Fakültesi	9	1,6			Orta	240	43,2
	Bulanık MYO	14	2,5			Yüksek	198	35,7
	Sağlık Hizmetleri MYO	20	3,6		Çok Yüksek	14	2,5	
	Sosyal Bilimler MYO	12	2,2	Dini Bilgi Düzeyi	Az	33	5,9	
	Teknik Bilimler MYO	65	11,7		Orta	236	42,5	
Hazırlık	43	7,7	Oldukça Çok		192	34,6		
Sınıf	1. Sınıf	89	16,0		94	16,9		
	2. Sınıf	169	30,5	Toplam	555	100,0		
	3. Sınıf	125	22,5					
	4. Sınıf	129	23,2					
Hayatının Büyük Kısmını Geçirdiği Yer	Köy Kasaba	132	23,8					
	İlçe	143	25,8					
Geçirdiği Yer	Şehir	219	39,5					
	Büyükşehir	61	11,0					
Toplam		555	100,0					

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak amacıyla dört ölçme aracı kullanılmıştır. Bu ölçme araçları; Kişisel Bilgi Formu, İslami İyi Oluş Ölçeği, PERMA Ölçeği ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği.

Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin İslami iyi oluş, psikolojik iyi oluş düzeylerini ve sosyal medyaya ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen bazı faktörleri içeren, 10 maddeden oluşan ve araştırmacı tarafından hazırlanan bir bilgi toplama aracıdır. Bu formda; öğrencinin yaş, cinsiyet, fakülte, sınıf düzeyi, hayatının büyük kısmının geçirildiği yer, akademik başarı düzeyi, anne-babanın eğitim durumu, sosyo-ekonomik durum ve dini bilgi düzeyi gibi değişkenlerle ilgili bilgi toplamaya yönelik sorulara yer verilmiştir.

İslami İyi Oluş Ölçeği (İİÖÖ)

Eryılmaz ve Kula (2020) tarafından İslami iyi oluş ölçeği geliştirmek ve ruh sağlığı ile İslami iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemek için oluşturulan ölçek 9 maddeden oluşan tek boyutlu 4'lü likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. İslami esenlik, iyi olma hali ve hasta olmanın belirli göstergeleri ile ilgili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

PERMA Ölçeği

Butler ve Kern (2016) tarafından geliştirilen ölçek, psikolojik iyi oluşu ölçmeyi amaçlayan bir ölçme aracıdır. Demirci ve arkadaşları (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçeğin iç tutarlılık

güvenirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları .61 ile .81 arasında değişmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesi olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam ve başarı boyutlarının kendi içinde puan ortalamasının alınmasıyla elde edilmektedir. Ölçek her boyutta 3 madde olmak üzere toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin bütününde sağlık, olumsuz duygular, mutluluk ve yalnızlık ile alakalı 8 dolgu maddesi bulunmakta ancak araştırmada bu alt boyutlar incelenmemiştir. 23 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçektir. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada Perma Ölçeği Psikolojik İyi Oluş Ölçeği olarak tanımlanmıştır.

Sosyal Medya Tutum Ölçeği

Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Otrar ve Arğın (2015) tarafından geliştirilmiştir. 23 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Paylaşım ihtiyacı, Sosyal yetkinlik, Sosyal izolasyon ve Öğretmenlerle ilişki olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin genel iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,87 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı ise 0,79 ile 0,81 arasında değişmektedir. Bu çalışmada ise ölçeğin genel iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,88 olarak hesaplanmıştır. “Ölçeğin alt boyutlarından paylaşım ihtiyacı; kişinin sosyal medya ortamında yazı, durum, fotoğraf, bilgi, yorum paylaşması, bu paylaşımların arkadaşları tarafından beğenilmesi durumunda mutlu olması ve gördüğü paylaşımları sohbet ortamında paylaşmasıdır. Sosyal yetkinlik; kişinin sosyal medya sayesinde ilişkiler kurup arkadaş edinmesi ile yalnızlıktan kurtulması, kişilik kazanması, duygularını ifade edip saygınlık ihtiyacını karşılayarak kendini yeterli görmesidir. Sosyal izolasyon; bireyin sosyal medya nedeniyle kendisini diğerlerinden uzaklaşmış, kopuk hissetmesi, etkinliklere katılamaması, izole olması, sosyal bağın hissedilememesi durumudur. Öğretmenlerle ilişki, kişinin karşılıklı öğretmenleri ile sosyal medyada birbirlerini takip etmesi, beğenmesi ile bireyin kendisi bu durum sonucunda değerli hissetmesidir”(Aksak 2017'den akt. Uslu 2019).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmaya 2022-2023 öğretim yılı bahar dönemi içerisinde Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinin orta ölçekli nüfusa sahip Muş il merkezindeki Muş Alparslan Üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim gören lisans ve ön lisans öğrencileri katılmıştır. Katılımcılara veri toplama amacıyla Kişisel Bilgi Formu, İslami İyi Oluş Ölçeği, Perma Ölçeği ve Sosyal Medya Tutum Ölçeğinden oluşan anket formu etik izin ve yasal izinler alındıktan sonra Google formlar aracılığıyla ulaştırılıp veriler toplanmıştır. Bu araştırmanın Etik Kurul Raporu; Muş Alparslan Üniversitesi, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 08.03.2023 tarihli ve 86222 sayılı yazı kararıyla alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Toplanan veriler SPSS 22.0 istatistik paket programına aktarılmış ve uygun istatistiksel teknikler aracılığı ile analiz edilmiştir. Verilerin dağılım şeklinin tespiti için Kolmogorov Smirnov normallik testi yapılmıştır. Test sonucunda basıklık ve çarpıklık değerlerinin (-1,5) ile (+1,5) arasında çıkması nedeniyle verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Verilerin analizinde, yüzde, frekans, korelasyon, t testi, homojenlik durumunda tek yönlü varyans analizlerinden ANOVA ve ardından hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğunu tespit için Post-Hoc Tukey analizi kullanılmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişkinin tespiti için Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi kullanılmıştır. Sonuçlar $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Tablo 2. Ölçeklerin Ortalama Değerleri

Boyutlar	Sayı (N)	Ortalama (M)	Standart Sapma (ss)
İslami İyi Oluş	555	3,20	,55
Psikolojik İyi Oluş	555	6,38	1,43
Sosyal Medya Tutumu	555	3,07	,50

Tablo incelendiğinde katılımcıların, İslami İyi Oluşları (M=3,20) yüksek; Psikolojik İyi Oluşları (M=6,38) orta ve Sosyal Medya Tutumları (M=3,07) orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Lise öğrencileriyle yapılan bir çok diğer araştırmada (Alican ve Saban, 2013; Karakaya, Sata, Çorbacı ve Çetin, 2018; Kayacı, 2021; Kutluca, 2020) çalışmamıza benzer şekilde sosyal medya tutumu orta düzeyde tespit edilmiştir.

Araştırmanın bulguları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre İslami İyi Oluş, Psikolojik İyi Oluş ve Sosyal Medya Tutumları (t Testi)

	Cinsiyet	N	M	SD	t	p
İslami İyi Oluş	Erkek	218	3,17	,51833	-1,278	,202
	Kadın	337	3,23	,56932		
Psikolojik İyi Oluş	Erkek	218	6,36	1,40199	-,250	,803
	Kadın	337	6,40	1,45045		
Sosyal Medya Tutumu	Erkek	218	3,13	,48108	2,087	,037*
	Kadın	337	3,04	,52459		

* 0,05

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğrencilerin İslami iyi oluş (p=,202) ve psikolojik iyi oluş (p=,803) ölçeklerinden almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişip değişmediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonucunda, gruplar arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak İslami iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ölçeğinde kadınlar erkeklerden daha yüksek sıralar ortalamasına sahiptir. Sosyal medya tutumu ölçeğinde ise gruplar arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek katılımcıların sosyal medya tutumu puanlarının (M=3,13) kadın katılımcıların sosyal medya tutumu puanlarından (M=3,04) anlamlı olarak yüksek olduğu görülmektedir.

Cinsiyet değişkeni için yapılan analizlerde kız ve erkek öğrencilerin dini tutum ve dindarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Literatür incelendiğinde araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Araştırmaların bazıları kadınların erkeklerden daha yüksek dini tutuma ve dindarlığa sahip olduğunu belirtirken (Ayten, 2010; Gencer, 2019; Karşlı, 2019a; V. Uysal, 2006; M. E. Vural, 2016; Yapıcı, 2007); bir kısmı da erkeklerin daha yüksek dini tutuma ve dindarlığa sahip olduğunu göstermektedir (F. Karaca, 2000; Köktaş, 1993; Tura, 2019; Ulu, 2018; V. Uysal, 2006). Ayhan (Ayhan, 2019) ise, çalışmamıza benzer şekilde, araştırmalarında dini tutum ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit etmemiştir. Yapılan çalışmada çıkan sonuca bakıldığında cinsiyetin İslami iyi oluş için tek başına bir etken olmadığını söylemek mümkündür.

Psikolojik iyi oluş ile ilgili yapılan birçok araştırmada çalışmamızı destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır (Balci, 2011; Ceylan, 2018; F. G. Cirhinlioğlu, 2006; Ekşioğlu, 2011; Göcen, 2012, 2013; Onuray Eğilmez, 2020; Saygın, 2008; A. Turgut, 2017; Türköz ve Şahin Kırarp, 2019; Tütüncü, 2012; M. E. Vural, 2016). Ancak yapılan çalışmalarda erkeklerin psikolojik iyi oluşunu kızlardan daha yüksek bulan çalışmalar (M. Doğan, 2014; Günaydın ve İnal, 2021; Güven, 2008) bulunduğu gibi, kızların iyi oluşunu erkeklerden daha yüksek bulan çalışmalar (Altınay Bor, 2018; Biçer, Çavmak, Deniz ve Özal, 2021; Gediksiz, 2013; Güler, 2019; Keçeli, 2020; N. E. Korkmaz, 2014; Kuyumcu, 2012; Tura, 2019) da bulunmaktadır.

Cinsiyet ve sosyal medya tutumu arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırmada çalışmamızı destekleyen bulgulara ulaşılmıştır (Aksak, 2017; Alican ve Saban, 2013; Cerrah, 2021; Çap, 2017; Kayacı, 2021; Tamer, 2021; Ümmetler İlhan, 2016). Ancak kızların erkeklerden daha olumlu tutuma sahip olduğunu belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Altınay Bor, 2018; Aslan Efe, 2017; Özer ve Kırık, 2021; Türk ve Kazan, 2020; Uslu, 2019; Yabancı, 2019). Sosyal medya tutumu ile cinsiyet arasında herhangi bir ilişki olmadığını belirten çalışmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. (Argın, 2013; Atalay, 2014; Çiçek, 2018; Eni, 2017; Kutluca, 2020; Mammadzade, Yılmaz, Abiş, İmamoğlu ve Şahin, 2020; Otrar ve Argın, 2014; Ökte, 2014; Özsarı ve Karaduman, 2016; Z. M. Uysal, 2020).

Sosyal medya tutumunun alt boyutlarından paylaşım ihtiyacı puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu bulunmamıştır. Ancak konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalardan Kırık vd. (2018) yaptığı çalışmada “kadınların sosyal medyadaki paylaşımların beğenilmesinden, yorum yapmaktan, paylaşımlarda bulunmaktan, benzer ilgileri olan kişilere ulaşmaktan, sosyal medya sitelerinde zaman geçirmekten daha çok hoşlandıklarını” belirtmektedir. Çalışmamız ile benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar (Meltem, 2020; Ulusal, 2019; Uslu, 2019; Yanık Düşünceli, 2016) olduğu gibi erkeklerin paylaşım ihtiyacının kızlardan daha yüksek olduğunu tespit eden araştırma da bulunmaktadır (Tükenmez, Güler, Hocaoglu ve Şahin, 2019).

Sosyal medya tutumunun alt boyutlarından sosyal yetkinlik puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($z=-8,490$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek katılımcıların sosyal yetkinlik puanlarının (3,35) kadın katılımcıların sosyal yetkinlik puanlarından (2,55) anlamlı olarak yüksek olduğu görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde çoğu çalışmanın (Aküzüm ve Saraçoğlu, 2017; Argın, 2013; Kural, Türkmen ve Dilek, 2016; Özer ve Kırık, 2021; Ümmetler İlhan, 2016) sonucumuzu desteklediği görülmektedir. Aküzüm ve Saraçoğlu (2017) bu durumu “toplumumuzda erkeklerin daha serbest hareket edebilmelerinden, erkeklerin evlerinde internet olmasa bile internet salonlarına rahatlıkla giderek uzun süre bu salonlarda vakit geçirebilmelerinden, çeşitli amaçlarla interneti ve sosyal medya ağlarını kullanabilmelerinden ve ayrıca sosyal ağlarda daha rahat davranış sergileyebilmelerinden kaynaklandığı”na bağlamaktadır. Bunun aksine Uysal (2020) kadınların sosyal yetkinliklerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır ve bu durumu kızların gerçek dünyada daha fazla kısıtlama görmelerinden dolayı kendilerini sosyal medyada daha özgür ifade edebiliyor olmalarına bağlamaktadır.

Sosyal medya tutumunun alt boyutlarından sosyal izolasyon puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($z=-8,490$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek katılımcıların sosyal izolasyon puanlarının (2,97) kadın katılımcıların sosyal izolasyon puanlarından (2,64) anlamlı olarak yüksek olduğu görülmektedir. Otrar ve Argın (2014) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada benzer sonuca ulaşmış, ancak Özer-Kırık (2021), kadınların sosyal izolasyonlarının daha yüksek olduğunu bulgulamıştır.

Tablo 4. Yaş Değişkenine Göre İslamî İyi Oluş, Psikolojik İyi Oluş, Sosyal Medya Tutumu ve Alt Boyutları

		İslamî İyi Oluş	Psikolojik İyi Oluş	Olumlu Duygular	Olumlu İlişkiler	Anlam	Başarı	Sosyal Medya Tutumu	Sosyal Yetkinlik	Sosyal İzolasyon
Yaş	<i>r</i>	,039	,128**	,097*	,093*	,181**	,136**	-,077	-,143**	-,095*
	<i>p</i>	,358	,002	,022	,028	,000	,001	,070	,001	,026
	<i>N</i>	555	555	555	555	555	555	555	555	555

**0,01

* 0,05

Öğrencilerin İslami iyi oluş($p=,358$) ve sosyal medya tutum($p=,070$) ölçeklerinden almış oldukları puanların, yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişip değişmediğini belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, gruplar arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Literatürde dindarlık üzerinden yapılan bazı çalışmalarda yaş arttıkça dindarlığın arttığı ortaya konmuştur (Z. Cirhinlioğlu, Ok ve Cirhinlioğlu, 2013; Kimter ve Köftegöl, 2017; Köktaş, 1993; Tura, 2019; V. Uysal, 2006) Ancak bunların yanı sıra yaş ile dindarlık arasında anlamlı bir farklılığa ulaşmayan çalışmalar da mevcuttur (Ayhan, 2019; Göcen, 2012; M. E. Vural, 2016).

Ancak tabloda görüldüğü gibi, psikolojik iyi oluş($p=,002$) ve alt boyutlarından anlam($p=,000$) ve başarı($p=,001$), olumlu duygular($p=,022$) ve olumlu ilişkiler($p=,028$) boyutlarında pozitif anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Buna göre üniversite öğrencilerinde yaş arttıkça psikolojik iyi oluş, olumlu duygular, olumlu ilişkiler, anlam ve başarı düzeyleri/ algıları artmaktadır. Literatür incelendiğinde çalışmamıza benzer sonuçlar (Ceylan, 2018; Günaydın ve İnal, 2021; M. E. Vural, 2016) olduğu gibi; psikolojik iyi oluşun yaştan etkilenmediğini belirten (Acar, 2014a; Biçer ve diğerleri, 2021; Değirmenci, 2020; Göcen, 2012; Tura, 2019; A. Turgut, 2017; Tütüncü, 2012) ve çalışmamızın aksine yaş arttıkça psikolojik iyi oluşun azaldığını belirten (M. E. Vural, 2016; Yıldız, 2018) araştırmalar da bulunmaktadır.

Ayrıca sosyal medya tutumu ölçeğinin alt boyutlarından sosyal yetkinlik($p=,001$), sosyal izolasyon ($p=,026$) boyutunda negatif anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Buna göre üniversite öğrencilerinde yaş arttıkça sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon azalmaktadır. Yaş ve sosyal medya tutumu arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışmada çalışmamızı destekleyen bulgulara ulaşılmış (Çiçek, 2018; Eni, 2017) ancak yaş arttıkça sosyal medya tutumunun azaldığı sonucuna ulaşan çalışmalar da saptanmıştır (Atalay, 2014; Karadağ, 2019; Otrar ve Argın, 2014; Uslu, 2019) . Sosyal yetkinlik (Altınay Bor, 2018; Karadağ, 2019) ve Sosyal İzolasyon (Ökte, 2014; Tükenmez ve diğerleri, 2019) alt boyutlarında da çalışmamıza paralel şekilde yaş ile negatif sonuçlar tespit edilmiştir. Literatürde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yapılan araştırmalarda özellikle ergenlik döneminde sosyal medya bağımlılığının yüksek olduğu tespit edilmiş (As, 2015) ve bazı araştırmalarda bireylerin yaşları arttıkça sosyal medya bağımlılık düzeylerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır (Terzi, 2019; Tutgun-Ünal, 2015).

Tablo 5. Fakülte Değişkenine Göre İslami İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş (ANOVA)

			N	M	SD	F	P	Tukey Sonucu Fark
İslami İyi Oluş	1.	Eğitim Fakültesi	136	3,12	,57529	6,439	,000	2-3
	2.	Fen Edebiyat Fakültesi	90	2,98	,65418			4- 1, 2, 5, 10
	3.	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	47	3,34	,44078			
	4.	İslami İlimler Fakültesi	91	3,52	,39520			
	5.	Sağlık Bilimleri Fakültesi	71	3,19	,41937			
	6.	Spor Bilimleri Fakültesi	9	3,06	,22299			
	7.	Bulanık MYO	14	3,13	,75256			
	8.	Sağlık Hizmetleri MYO	20	3,30	,50094			
	9.	Sosyal Bilimler MYO	12	3,30	,44978			
	10.	Teknik Bilimler MYO	65	3,14	,54139			
	Toplam		555	3,21	,55019			
Psikolojik İyi Oluş	1.	Eğitim Fakültesi	136	6,38	1,24820	2,777	,003	4- 8
	2.	Fen Edebiyat Fakültesi	90	6,46	1,39786			7- 2, 4, 5
	3.	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	47	6,42	1,09239			
	4.	İslami İlimler Fakültesi	91	6,71	1,68056			
	5.	Sağlık Bilimleri Fakültesi	71	6,47	1,41514			
	6.	Spor Bilimleri Fakültesi	9	6,57	1,13470			
	7.	Bulanık MYO	14	5,12	1,37040			
	8.	Sağlık Hizmetleri MYO	20	5,51	1,38744			
	9.	Sosyal Bilimler MYO	12	6,36	1,87786			
	10.	Teknik Bilimler MYO	65	6,24	1,48031			
	Toplam		555	6,38	1,43042			

Analiz sonuçları, üniversite öğrencilerinin İslami iyi oluş puanları arasında fakülte bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F=6,439$, $p<.05$). Farkların belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, Eğitim Fakültesi ($M=3,12$) öğrencilerinin İslami iyi oluş puanları Fen Edebiyat Fakültesi ($M=2,98$) öğrencilerinden; İslami İlimler Fakültesi ($M=3,52$) öğrencilerinin Eğitim Fakültesi ($M=3,12$), Fen Edebiyat Fakültesi ($M=2,98$) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi ($M=3,19$) ve Teknik Bilimler MYO ($M=3,14$) öğrencilerinin İslami iyi oluş puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna göre Eğitim Fakültesi öğrencilerinin İslami iyi oluşları Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinden; İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin İslami iyi oluşları Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Teknik Bilimler MYO öğrencilerinden daha yüksektir.

Analiz sonuçları, üniversite öğrencilerinin Psikolojik iyi oluş puanları arasında fakülte bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F=2,777$, $p<.05$). Farkların belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, İslami İlimler Fakültesi ($M=6,71$) öğrencilerinin Psikolojik iyi oluş puanları Sağlık Hizmetleri MYO ($M=5,51$) öğrencilerinden daha yüksek; Bulanık MYO ($M=5,12$) öğrencilerinin Fen Edebiyat Fakültesi ($M=6,46$), İslami İlimler Fakültesi ($M=6,71$) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi ($M=6,47$) öğrencilerinin Psikolojik iyi oluş puanlarından daha düşük olduğu saptanmıştır. Buna göre İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları Sağlık Hizmetleri MYO ve Bulanık MYO öğrencilerinden daha yüksek; Bulanık MYO öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları Fen Edebiyat Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden daha düşüktür. Ayrıca Psikolojik İyi oluş ölçeğinin alt boyutlarından olumlu duygular, bağlanma ve anlam boyutlarında da Bulanık MYO

öğrencilerinin puanları anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Yapılan başka araştırmalarda psikolojik iyi oluş ile fakülte arasında ilişki tespit edilmemiştir (İlğan, v.d. 2015; A. Turgut, 2017).

Sosyal medya tutumu($p=,67$) ile fakülte türleri arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Kırnık vd. (2018), öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmalarında benzer sonuca ulaşmışlardır. Liseli öğrencilerle yapılan çalışmaların çoğunda da okul türü ile sosyal medya tutumu arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir (Alican ve Saban, 2013; Deniz ve Gürültü, 2018; Yabancı, 2019). Ancak alt boyutlarından Paylaşım ihtiyacı($p=,45$) boyutunda Teknik Bilimler MYO ($M=2,81$) ile Sağlık Hizmetleri MYO ($M=3,36$) arasında; Sosyal yetkinlik($p=,00$) boyutunda Eğitim ($M=3,00$), Fen Edebiyat($M=3,49$), İktisadi ve İdari Bilimler ($M=3,65$) ve Teknik Bilimler MYO ($M=3,15$) ile İslami İlimler ($M=2,11$), Sağlık Bilimleri ($M=2,43$) ve Spor Bilimleri ($M=1,94$) Fakültesi arasında; Sosyal izolasyon($p=,00$) boyutunda İslami İlimler ($M=2,34$) ile Eğitim ($M=2,83$), Fen Edebiyat($M=3,08$), İktisadi ve İdari Bilimler ($M=3,02$) Fakültesi ve Teknik Bilimler MYO ($M=3,14$) arasında anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre Sağlık Hizmetleri MYO öğrencilerinin paylaşım ihtiyacının Teknik Bilimler MYO öğrencilerinden; Eğitim, Fen Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler ve Teknik Bilimler MYO öğrencilerinin sosyal yetkinliklerinin İslami İlimler, Sağlık Bilimleri ve Spor Bilimleri fakülteleri öğrencilerinden; Eğitim, Fen Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ve Teknik Bilimler MYO öğrencilerinin sosyal izolasyonlarının İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinden yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 6. Sınıf Değişkenine Göre İslami İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş (Anova)

		N	M	SD	F	P	Tukey Sonucu Fark
İslami İyi Oluş	1. Hazırlık	43	3,59	,38910	6,129	,000	1- 2, 3, 4, 5
	2. 1. Sınıf	89	3,14	,64636			
	3. 2. Sınıf	169	3,20	,50946			
	4. 3. Sınıf	125	3,15	,55941			
	5. 4. Sınıf	129	3,19	,52300			
	Toplam	555	3,20	,55019			
Psikolojik İyi Oluş	1. Hazırlık	43	6,80	1,77548			1- 2, 3
	2. 1. Sınıf	89	6,32	1,54148			
	3. 2. Sınıf	169	6,28	1,35776	2,428	,047	
	4. 3. Sınıf	125	6,20	1,33823			
	5. 4. Sınıf	129	6,60	1,37097			
	Toplam	555	6,38	1,43042			

Analiz sonuçları, üniversite öğrencilerinin İslami iyi oluş puanları arasında sınıf bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F=6,129$, $p<.05$). Farkların belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, hazırlık sınıfı ($M=3,59$) öğrencilerinin İslami iyi oluş puanları 1. Sınıf ($M=3,14$), 2. Sınıf ($M=3,20$), 3. Sınıf ($M=3,15$) ve 4. Sınıf ($M=3,19$) öğrencilerinin İslami iyi oluş puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna göre hazırlık sınıfı öğrencilerinin İslami iyi oluşları 1., 2., 3., ve 4. Sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

Analiz sonuçları, üniversite öğrencilerinin Psikolojik iyi oluş puanları arasında sınıf bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F=2,428$, $p<.05$). Farkların belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, hazırlık sınıfı ($M=6,80$) öğrencilerinin psikolojik iyi oluş puanları 1. Sınıf ($M=6,32$) ve 2. Sınıf ($M=6,28$) öğrencilerinin psikolojik iyi oluş puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna göre hazırlık sınıfı öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları 1. ve 2. Sınıf öğrencilerinden daha yüksektir. Ayrıca alt boyutlardan anlam($p=,008$) boyutunda Hazırlık sınıfı ($M=6,95$) ile 4. Sınıf ($M=6,71$) öğrencilerinin 3. Sınıf ($M=6,06$) öğrencilerinden; başarılar ($p=,002$) boyutunda da 4. Sınıf ($M=6,92$) öğrencilerinin 3. Sınıf ($M=6,23$) öğrencilerinden daha yüksek ortalamaya anlamlı bir şekilde

ulaştığı saptanmıştır. Ancak yapılan bazı çalışmalarda sınıf ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir (F. G. Cirhinlioğlu, 2006; Öksüz ve Karalar, 2019; A. Turgut, 2017).

Sosyal medya tutumu($p=,756$) ile sınıf arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Alan yazın incelendiğinde çıkan sonucumuzla paralel çalışmalar (Çap, 2017; Eni, 2017; Kayacı, 2021; Tamer, 2021; Z. M. Uysal, 2020; Yabancı, 2019) olduğu gibi özellikle lise öğrencilerinde sınıf düzeyi arttıkça sosyal medya tutumunun azaldığını tespit eden çalışmalar (Argın, 2013; Otrar ve Argın, 2014; Türk ve Kazan, 2020; Uslu, 2019) da bulunmaktadır. Ancak alt boyutlarından Sosyal Yetkinlik($p=,000$) ve Sosyal İzolasyon($p=,000$) boyutunda Hazırlık($M=2,10/2,30$), 1. ($M=2,38/2,52$) ve 4. Sınıfların ($M=2,71/2,59$) 2. ($M=3,18/2,93$) ve 3. sınıflardan($M=3,23/3,07$) daha düşük ortalamaya anlamlı bir şekilde ulaştığı saptanmıştır. Bu durum 4. Sınıf öğrencilerinin mezun olacak olmalarına ve bu yüzden KPSS gibi sınavlara çalıştıkları ile açıklanabilir. Saraçoğlu ve Aküzüm (2017)., öğretmen adaylarının Paylaşım ihtiyacı konusunda 2. Sınıfların 4. Sınıflardan daha fazla bir yönelim içerisinde olduğunu belirtmektedir. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada sosyal yetkinlik ve öğretmenlerle iletişim alt boyutlarında 1. Sınıfların daha yüksek ortalamaya sahip olduğunu bulgulamıştır(Tükenmez ve diğerleri, 2019).

Tablo 7. Hayatın Büyük Kısmının Geçirildiği Yer Değişkenine Göre İslami İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş (ANOVA)

		N	M	SD	F	P	Tukey Sonucu Fark
İslami İyi Oluş	1. Köy/ kasaba	132	3,28	,47425	4,117	,007	1- 4
	2. İlçe	143	3,19	,50212			
	3. Şehir	219	3,22	,54162			
	4. Büyükşehir	61	2,99	,76170			
	Toplam	555	3,20	,55019			
Psikolojik İyi Oluş	1. Köy/ kasaba	132	6,15	1,45365	3,128	,025	1-4
	2. İlçe	143	6,25	1,40866			
	3. Şehir	219	6,54	1,33727			
	4. Büyükşehir	61	6,65	1,66390			
	Toplam	555	6,38	1,43042			

Analiz sonuçları, üniversite öğrencilerinin İslami iyi oluş puanları arasında hayatının büyük bir kısmını geçirdiği yer bakımından anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ($F=4,117$, $p<.05$). Farkların belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, hayatının büyük bir kısmını köy/kasabada ($M=3,28$) geçiren öğrencilerin İslami iyi oluş puanları büyükşehirde ($M=2,99$) geçiren öğrencilerinin İslami iyi oluş puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna göre hayatının büyük kısmını köy/kasaba gibi küçük yerleşim yerlerinde geçiren öğrencilerin İslami iyi oluşları büyükşehirde geçiren öğrencilerden daha yüksektir. Apaydın (2001), kişilik ilişkileri ile ilgili yaptığı çalışmasında benzer sonuca ulaşmıştır. Vural (2016) ise anlamlı bir ilişki tespit etmemiştir.

Analiz sonuçları, üniversite öğrencilerinin Psikolojik iyi oluş puanları arasında hayatının büyük bir kısmını geçirdiği yer bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F=3,128$, $p<.05$). Farkların belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, hayatının büyük bir kısmını köy/kasabada ($M=6,15$) geçiren öğrencilerin psikolojik iyi oluş puanları büyükşehirde ($M=6,65$) geçiren öğrencilerinin psikolojik iyi oluş puanlarından daha düşük olduğu saptanmıştır. Buna göre hayatının büyük kısmını köy/kasaba gibi küçük yerleşim yerlerinde geçiren öğrencilerin psikolojik iyi oluşları büyükşehirde geçiren öğrencilerden daha düşüktür. Ayrıca alt boyutlardan olumlu duygular($p=,002$) boyutunda hayatının büyük bir kısmını şehirde ($M=6,43$) geçiren öğrencilerin olumlu duyguları köy/kasabada ($M=5,84$) ve ilçede ($M=5,81$) geçirenlerden; bağlanma ($p=,036$) boyutunda büyükşehirde ($M=7,00$) geçiren öğrencilerin bağlanma durumları köy/kasabada ($M=6,49$) geçiren öğrencilerden daha yüksek ortalamaya anlamlı bir şekilde ulaştığı saptanmıştır. İşgör (2011) üniversite öğrencileri ile

yaptığı doktora çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Ancak hayatının büyük kısmını geçirdiği yerin psikolojik iyi oluşu etkilemediğini belirten çalışmalar da mevcuttur (Göcen, 2012; Güler, 2019; A. Turgut, 2017; M. E. Vural, 2016)

Sosyal medya tutumu($p=,898$) ile hayatının büyük kısmını geçirdiği yer değişkeni arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak alt boyutlarından Sosyal Yetkinlik($p=,030$) ve Sosyal İzolasyon($p=,022$) boyutunda şehirdekilerin ($M=3,00/2,91$) büyükşehirdekilerden ($M=2,57/2,46$) daha yüksek ortalamaya anlamlı bir şekilde ulaştığı saptanmıştır.

Tablo 8. Akademik Başarı Durumu Değişkenine Göre İslami İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş (ANOVA)

		N	M	SD	F	P	Tukey Sonucu Fark
İslami İyi Oluş	1. Çok Başarısız	3	2,63	1,47963	5,583	,000	2- 3/4/5
	2. Başarısız	30	2,84	,73340			
	3. Orta	237	3,18	,50639			
	4. Başarılı	243	3,28	,51814			
	5. Çok Başarılı	42	3,20	,61868			
	Toplam	555	3,20	,55019			
Psikolojik İyi Oluş	1. Çok Başarısız	3	3,83	1,60363	23,484	,000	1- 3/4/5
	2. Başarısız	30	4,86	1,48165			2- 3/4/5
	3. Orta	237	6,09	1,27701			4- 1/2/3
	4. Başarılı	243	6,77	1,32173			5- 1/2/3
	5. Çok Başarılı	42	7,06	1,49589			
	Toplam	555	6,38	1,43042			

Tabloya göre, İslami iyi oluş ile akademik başarı durumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($F=5,583$, $p<.05$). Tukey testi sonuçlarına göre, akademik başarı durumunu başarısız ($M=2,84$) olarak ifade eden öğrencilerin İslami iyi oluş puanları orta ($M=3,18$), başarılı ($M=3,28$) ve çok başarılı ($M=3,20$) olarak ifade eden öğrencilerin puanlarında daha düşük olduğu saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin akademik başarı durumları arttıkça İslami iyi oluşlarının arttığı söylenebilir.

Analiz sonuçları incelendiğinde; psikolojik iyi oluş ile akademik başarı durumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($F=23,484$, $p<.05$). Tukey testi sonuçlarına göre, akademik başarı durumunu çok başarılı ($M=7,06$), başarılı ($M=6,77$) ve orta ($M=6,09$) olarak ifade edenlerin psikolojik iyi oluş puanları başarısız ($M=4,86$) ve çok başarısız ($M=3,83$) olarak ifade edenlere göre daha yüksektir. Buradan başarı durumu yükseldikçe psikolojik iyi oluşunda yükseldiği sonucu çıkarılabilmektedir. Kişinin kendini daha iyi ifade etmesi, kendine güven duyması, sorumluluklarını başarıyla tamamlamasının kendini iyi hissetme üzerinde etkisi görülmektedir. Ayrıca psikolojik iyi oluşun alt boyutlarından olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam ve başarılar alt boyutları ile pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiş ve akademik başarı durumunu çok başarılı ve başarılı olarak ifade edenlerin puanları başarısız ve çok başarısız olarak ifade edenlere göre daha yüksek saptanmıştır. Araştırma sonuçları bulgularımızı desteklemektedir (Ateş, 2016; Biçer ve diğerleri, 2021). Eğilmez (2020) çeşitli bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin iyi oluşlarını inceleyen çalışmasında iyi oluş ile akademik başarı durumu arasında anlamlı ilişki bulunmadığını belirtmektedir.

Sosyal medya tutumu($p=,369$) ve alt boyutları ile akademik başarı durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Yapılan bir çok araştırmanın sonuçları bu bulguyla tutarlıdır (Atalay, 2014; Baytemir, 2006; Çap, 2017; Yabancı, 2019). Ancak bazı çalışmalarda düşük akademik başarı durumuna sahip öğrencilerin sosyal medya tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Aksak, 2017;

Atalay, 2014) Ayrıca Bedir (2016) sosyal medya kullanımının akademik başarı üzerine etkisini ve öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını incelemiş ve araştırma sonucunda sosyal medyayı kullanma süresinin öğrencilerin akademik başarısını olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir.

Tablo 9. Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre İslami İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş (ANOVA)

		N	M	SD	F	P	Tukey Sonucu Fark
İslami İyi Oluş	1. Çok düşük	15	2,67	,96500	6,584	,000	1-2/3/4
	2. Düşük	88	3,19	,50060			
	3. Orta	240	3,28	,51074			
	4. Yüksek	198	3,19	,49600			
	5. Çok yüksek	14	2,82	1,05203			
	Toplam	555	3,20	,55019			
Psikolojik İyi Oluş	1. Çok düşük	15	5,56	1,33087	3,078	,016	2-4
	2. Düşük	88	6,05	1,42721			
	3. Orta	240	6,48	1,51482			
	4. Yüksek	198	6,45	1,25097			
	5. Çok yüksek	14	6,72	1,96097			
	Toplam	555	6,38	1,43042			

Tablo 9'a göre; İslami İyi Oluş ile sosyo-ekonomik durum arasında negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır ($F=6,584$ $p<.05$). Sosyo-ekonomik durumu çok düşük olanların İslami iyi oluşu düşük, orta ve yüksek olanlardan daha düşük, orta olanların çok düşük ve çok yüksek olanlardan daha yüksektir. Alan yazın incelendiğinde dindarlık ile gelir durumu arasında herhangi bir ilişki tespit edemeyenler (Apaydın, 2001; Ayhan, 2019; Kafalı, 2005; F. Karaca, 2000; A. Şahin, 1999; Şengül, 2007; V. Uysal, 2006) olduğu gibi; ters orantılı bir ilişkinin var olduğunu tespit edenler (Köktaş, 1993; Yapıcı, 2007) olduğu ve bunun tam aksi ekonomik durumu kötü olanların dini inançlarının zayıf olduğunu (Bayyığıt, 1989) tespit eden çalışmalara da rastlanmaktadır.

Analiz sonuçları incelendiğinde; psikolojik iyi oluş ile sosyo ekonomik durum arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($F=3,078$, $p<.05$). Tukey testi sonuçlarına göre, sosyo ekonomik durumu çok düşük olanların psikolojik iyi oluş puanları orta, yüksek ve çok yüksek olarak ifade edenlere göre daha düşüktür. Buradan sosyo ekonomik durum yükseldikçe psikolojik iyi oluşunda yükseldiği sonucu çıkarılabilmektedir. Yapılan araştırmalar bulgumuz ile uyumludur (Anlı, 2011; Balcı, 2011; Cenksseven, 2004; Ceylan, 2018; Demirci, 2012; M. Doğan, 2014; Göcen, 2012; Gülaçtı, 2009; İşgör, 2011, 2017; D. Turgut, 2014). Ayrıca alt boyutlarından olumlu duygular ($p=,002$) olumlu ilişkilerde ($p=,026$) sosyo ekonomik durumu düşük olanlar aleyhine anlamlı fark saptanmıştır. İlğan ve diğerleri ise (2015) anlamlı bir fark saptamamıştır. Yapılan bir çok araştırmada ekonomik durum ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemişken (Değirmenci, 2020; Ekşioğlu, 2011; Gediksiz, 2013; Göcen, 2018; M. Şahin, 2013; A. Turgut, 2017); Vural (2016) yetişkinlerle yaptığı araştırmasında ekonomik durumun yükseldikçe psikolojik iyi oluşun düştüğünü saptamıştır.

Sosyal medya tutumu ($p=,068$) ile sosyo ekonomik durum arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Benzer sonuçlara sahip çalışmalar (Atalay, 2014; Karadağ, 2019; Kutluca, 2020; Otrar ve Arın, 2014; Ökte, 2014; Z. M. Uysal, 2020; Ümmetler İlhan, 2016; Yabancı, 2019) araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bu sonuç her düzeyde gelir durumuna sahip bireylerin teknolojik araçlara ulaşımının kolaylaşmasından kaynaklandığını düşündürmektedir (Yabancı, 2019). Ancak alt boyutlarından paylaşım ihtiyacı ($p=,004$) boyutunda orta ($M=3,20$) olanların puanları yüksek ($M=2,95$) olanların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek; sosyal yetkinlik ($p=,000$) boyutunda orta ($M=2,27$) olanların puanları diğer tüm gruplardan anlamlı düzeyde düşük olduğu ve yüksek ($M=3,60$) olanların

puanları düşük (M=2,71) olanlardan daha yüksek olduğu; sosyal izolasyon (p=,000) boyutunda orta(M=2,33) olanların diğer tüm gruplardan anlamlı düzeyde düşük olduğu ve yüksek (M=3,21) olanların puanları düşük (M=2,75) olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Paylaşım ihtiyacı konusunda (Karadağ, 2019) ve sosyal yetkinlik konusunda (Ümmetler İlhan, 2016) benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Erişim olanağının artması bu durumu tetikleyebilmektedir. Sosyal izolasyon konusunda ise çalışmamızın aksine sonuçlara ulaşılmıştır (Atalay, 2014; Uysal, 2020).

Tablo 10. Dini Bilgi Düzeyi Değişkenine Göre İslami İyi Oluş, Psikolojik İyi Oluş ve Sosyal Medya Tutumu (ANOVA, Tukey)

		N	M	SD	F	P	Fark
İslami İyi Oluş	1. Az bilğim var	33	2,82	,72326	5,956	,001	1-2
	2. Orta	236	3,22	,51028			1-3
	3. Oldukça bilğim var	192	3,24	,53577			1-4
	4. Çok bilğim var	94	3,25	,56490			
	Toplam	555	3,20	,55019			
Psikolojik İyi Oluş	1. Az bilğim var	33	5,74	1,72665	4,305	,005	1-3
	2. Orta	236	6,27	1,38382			1-4
	3. Oldukça bilğim var	192	6,50	1,49719			
	4. Çok bilğim var	94	6,65	1,20041			
	Toplam	555	6,38	1,43042			
Sosyal Medya Tutumu	1. Az bilğim var	33	2,93	,47269	1,027	,380	-
	2. Orta	236	3,10	,48698			
	3. Oldukça bilğim var	192	3,08	,48682			
	4. Çok bilğim var	94	3,06	,61231			
	Toplam	555	3,07	,50950			

Tablo 10'a göre; İslami iyi oluş ölçeği puanı ile dini bilgi düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır (F=5,956 p<.05). Buna göre; dini bilgi düzeyi az(M=2,82) olanların İslami iyi oluş puanları orta(M=3,22), oldukça(M=3,24) ve çok(M=3,25) olanlara göre daha düşüktür. Buradan dini bilgi düzeyi arttıkça İslami iyi oluşun arttığı sonucu çıkmaktadır.

Psikolojik iyi oluş ölçeği puanı ile dini bilgi düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır (F=4,305, p<.05). Buna göre; dini bilgi düzeyi az(M=5,74) olanların psikolojik iyi oluşları oldukça(M=6,50) ve çok(M=6,65) olanlara göre daha düşüktür. Dini bilgi düzeyi arttıkça psikolojik iyi oluşun da arttığı gözlemlenmektedir. Ayrıca psikolojik iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarında da anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Olumlu duygular alt boyutunda pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur (F=4,564, p<.01). Dini bilgi düzeyi az(M=5,26) olanların olumlu duyguları oldukça(M=6,19) ve çok(M=6,54) olanlara göre daha düşüktür. Bağlanma alt boyutunda pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur (F=4,687, p<.01). Dini bilgi düzeyi az(M=5,99) olanların bağlanmaları oldukça(M=6,94) ve çok(M=6,95) olanlara göre daha düşüktür. Başarılar alt boyutunda pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur (F=4,294, p<.05). Dini bilgi düzeyi az(M=5,81) olanların başarıları oldukça(M=6,74) ve çok(M=6,81) olanlara göre daha düşüktür. Buna göre dini bilgi düzeyi arttıkça psikolojik iyi oluş, olumlu duygular, bağlanma ve başarıların da arttığı sonucu çıkarılabilir.

Sosyal medya tutumu (p=,380) ve alt boyutları ile bireyin dini bilgi düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Ancak alt boyutlarından sosyal yetkinlik (p=,000) boyutunda az(M=2,33) ve orta(M=2,55) olanların puanları oldukça(M=3,03) ve çok (M=3,50) olanlardan daha düşük olduğu; sosyal izolasyon (p=,000) boyutunda az(M=2,70) ve orta(M=2,47) olanların puanları oldukça(M=2,85) ve çok (M=3,34) olanlardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. İslami İyi Oluş, Psikolojik İyi Oluş ve Sosyal Medya Tutumu Arasındaki İlişkiler

	İslami İyi Oluş	Psikolojik İyi Oluş	Olumlu Duygular	Bağlanma	Olumlu İlişkiler	Anlam	Başarılar	Sosyal Medya Tutumu	Paylaşım İhtiyacı	Sosyal Yetkinlik	Sosyal İzolasyon	Öğretmenlerle İlişki
İslami İyi Oluş	1											
Psikolojik İyi Oluş	,272**	1										
Olumlu Duygular	,194**	,869**	1									
Bağlanma	,222**	,848**	,669**	1								
Olumlu İlişkiler	,151**	,806**	,696**	,577**	1							
Anlam	,266**	,871**	,687**	,658**	,598**	1						
Başarılar	,309**	,821**	,586**	,696**	,503**	,757**	1					
Sosyal Medya Tutumu	,092*	,061	,016	-,010	,085*	,082	,102*	1				
Paylaşım İhtiyacı	,087*	,013	-,035	-,044	,034	,066	,046	,803**	1			
Sosyal Yetkinlik	-,090*	-,029	,013	-,039	,020	-,050	-,077	,551**	,303**	1		
Sosyal İzolasyon	-,104*	-,096*	-,031	-,050	-,088*	-,086*	-,172**	-,177**	,055	,495**	1	
Öğretmenlerle İlişki	,144**	,065	,043	,030	,027	,100*	,097*	,605**	,453**	,372**	,217**	1

** 0.01 düzeyinde anlamlı korelasyon

* 0.05 düzeyinde anlamlı korelasyon

Tablo 11'e anlaşıldığı üzere İslami iyi oluş ile Psikolojik iyi oluş ve alt boyutlarından Olumlu duygular, Bağlanma, Olumlu ilişkiler, Anlam ve Başarılar değişkenleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır. Yani İslami iyi oluşu yüksek olan bireylerin psikolojik iyi oluşları, olumlu duyguları, bağlanmaları, olumlu ilişkileri, anlam ve başarıları da yüksektir. Yapılan birçok çalışma dindarlık düzeyi, maneviyat durumu, dini yönelim, ibadet etme durumunun psikolojik iyi oluşu etkilediğini ortaya koymaktadır. İslami iyi oluşun bir parçası olarak bahsettiğimiz dini emir ve yasaklara uymanın bireyi huzurlu hissettirdiği ve bu durumun da hayatın diğer alanlarına da olumlu bir şekilde yansıdığı görülmektedir (Apaydın, 2003).

Allah inancına sahip olan bireylerin yaşam doyumu ve öznel iyi olma halinin yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir (Balcı, 2011). Ayrıca ibadetlerin üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşu üzerindeki etkisini inceleyen Kaya ve Küçük (2017), ibadete devam etme durumunun, namazın, orucun ve dua etmenin bireyin hayatı anlamlandırma ve psikolojik iyi olma üzerinde olumlu etkileri olduğunu saptamıştır. Turgut (2017) yaptığı çalışmada dua tutumları ile kendini kabul, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, çevresel hâkimiyet ve özerklik alt boyutları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu; Horozcu (2010) ise dua etmenin, duayı eden kimselerin ruhsal ve bedensel sağlıklarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu konuda zikredilen çalışmalar incelendiğinde dini inanç ve pratiklerin hem zihinsel hem de fiziksel sağlık üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabileceği görülmektedir. Bu olumlu etkiler, stres yönetimi, anksiyete ve psikolojik iyi oluşun yanı sıra, dayanıklılık sisteminin güçlenmesi ve genel sağlıkta bozulmaların iyileşmesi gibi fiziksel dayanıklılığın da güçlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, bu sonuçlar psikolojik danışmanlık ve terapi uygulamalarına dini ve manevi unsurların nasıl entegre edilebileceği konusunda yol gösterici olabilir, böylece terapiler bireylerin dini inançlarına ve yaşam tarzına daha duyarlı hale getirilebilir.

Diğer taraftan kişisel iyi oluş ile dini yaşantı arasında (Civelek, 2019), dindarlık düzeyi ile iyimser, huzurlu, mutlu olma ve psikolojik iyi oluş arasında (Lameei ve Bilici, 2021; Öztürk, 2017), muhafazakâr yaşam tarzı ile psikolojik iyi oluş arasında (İşgör, 2017), öznel dindarlık düzeyi, sevgi

yönelimli Tanrı algısı ve içsel dini yönelim ile psikolojik dayanıklılık arasında(Erdoğan, 2014), içsel dini yönelim ile psikolojik iyi oluş arasında (Acar, 2014b; F. G. Cirhinlioğlu, 2006; Karlı, 2019b), maneviyat ile psikolojik iyi oluş arasında (Tosyalıoğlu, 2021) pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca din ve psikolojik iyi olma ilişkisini ele alan araştırmaların geneline bakıldığında genel olarak anlamlı pozitif ilişki tespit ettikleri görülmektedir (bkz. Göcen, 2013; Kaya ve Küçük, 2017). Bu araştırmalar, dini inançların ve pratiklerin, kişisel ve psikolojik iyi oluş üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle dindarlık, içsel dini yönelim ve maneviyat gibi unsurların, bireylerin daha iyimser, huzurlu ve mutlu hissetmelerine katkıda bulunduğu belirtilmiştir. Bu bulgular, dini unsurların psikolojik dayanıklılık ve genel iyi oluş üzerindeki destekleyici rolünü vurgulamaktadır. Dolayısıyla, dini ve manevi faktörlerin bireysel ve toplumsal sağlık politikalarında dikkate alınması, özellikle ruh sağlığı ve psikolojik destek hizmetlerinin tasarımında önemli olabilir.

İslami iyi oluş ile sosyal medya tutumu ve alt boyutlarından paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki arasında pozitif yönlü; alt boyutlardan sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon ile negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Sosyal medya kullanımı dini tutumları olumlu ve olumsuz yönleriyle etkileyebilmektedir. Dini bilgilerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayarak dini konularda bilgi sahibi olunmasını kolaylaştırarak olumlu etkiler bırakabileceği gibi yanlış dini bilgilerin yayılmasını sağlayarak olumsuz etkiler de bırakabilmektedir. Çıkan sonucumuzla bir yönüyle paralel sonuç bulan Ulusal (2019), lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada dindarlık düzeyleri arttıkça sosyal medyayı kullanmaya yönelik tutumlarının yükseldiğini ve öğretmenlerle ilişkinin de arttığını belirtmektedir. Ancak bizim sonucumuzun aksine sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon bağlamında aksi sonuçlara ulaşılmıştır. İslami iyi oluşa sahip olan bireylerin kendilerini sosyal ortamdan ziyade gerçek hayatın içerisinde yetkin kılmaya, kişiliklerini bu şekilde oluşturmaya çalıştıkları düşünülebilir. Ayrıca dini hassasiyetlere diğerlerine oranla daha sahip olan bireylerin, dini kurallara uyarak yaşamaya çalışmaları sonucu sosyal izolasyonlarının daha düşük olup sosyal medya nedeniyle kendilerini diğerlerinden kopuk hissetmemeleri muhtemeldir. Genelde dinini özelde ise İslam dininin bireye toplumsal hayatta sağladığı sosyal bağ, birlik ve beraberlik hissi bireyi izolasyondan uzaklaştıracağı gibi sosyal medya üzerinde de sosyal izolasyondan uzaklaştıracaktır.

Kırsal kesimde sosyal medya kullanımı ile dindarlık arasında herhangi bir ilişki olup olmadığını inceleyen Cerrah (2021), dindarlık arttıkça sosyal medya kullanımının düştüğünü bulmuş ve bu durumu sosyal medya kullanımının bireyi çok meşgul etmesine, dindarlığa ayrılması istenen zaman diliminin azalmasına ve diğer bir yönden ise bilindik dini bilgilerin sosyal medya aracılığıyla olumsuz etkilenmesine bağlamıştır. Ayrıca yapılan bazı çalışmalarda da dindarlık arttıkça sosyal medya bağımlılığının (Küçük Aydın, 2023) ve sanal bağımlılığın (Çoban, 2013) azaldığı tespit edilmiştir. Dindar bireylerin sosyal medya gibi sanal platformlarda daha ölçülü bir kullanım sergileyebileceği ve bu platformlarda daha az zaman geçirerek dini ve manevi etkinliklere daha fazla vakit ayırabilecekleri düşünülmektedir. Bu durum, dindarlık ile kişisel disiplin arasında bir bağlantı olduğunu gösterir ve dini inançların, bireylerin teknoloji kullanım şekillerini nasıl etkileyebileceğini ortaya koyar. Bu tür çalışmalar, dini inançların modern teknoloji kullanımına etkilerini anlamamıza yardımcı olur ve bu konuda daha fazla araştırma yapılmasının önemini vurgular.

Psikolojik iyi oluş ile sosyal medya tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamakta ancak alt boyutlarından sosyal izolasyon arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre psikolojik iyi oluşu yüksek olan bireylerin sosyal medyanın sosyal izolasyonuna daha az uğradığı sonucu çıkmaktadır. Ayrıca psikolojik iyi oluşun alt boyutlarından olumlu ilişkiler ile sosyal medya tutumu arasında pozitif yönlü, sosyal izolasyon arasında negatif yönlü; anlam ile sosyal izolasyon arasında negatif yönlü, öğretmenlerle ilişki arasında pozitif yönlü; başarılar ile sosyal izolasyon arasında negatif yönlü ve öğretmenlerle ilişki arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Yapılan iyi oluş ve sosyal medya içerikli çalışmalara bakıldığında; sosyal medya bağımlılığı yüksek olan bireylerin depresyon, anksiyete, olumsuz benlik gibi psikolojik semptomları daha fazla gösterdiği (Sezen, 2019; Üçer, 2019), yüksek düzeyde sosyal medya kullananların kişisel iyi oluşlarının daha düşük olduğu(Sezen, 2019; Terzi, 2019), sosyal medyada geçirilen süre kıaldıkça ile psikolojik

iyi oluşlarının arttığı (Değirmenci, 2020), kişisel iyi oluşun sosyal medya bağımlılığını azalttığı (Civelek, 2019), internet bağımlılığı (U. Doğan ve Karakuş, 2016; Esen ve Siyez, 2011) ve sosyal medya kullanımı (Bayraktar, Hopcan ve Hopcan, 2013; U. Doğan ve Karakuş, 2016) ile yalnızlık arasında pozitif bir ilişki olduğu, psikolojik iyi oluşları ile Instagram bağımlılıkları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu (H. Korkmaz ve Dilmaç, 2021), olumlu duygular arttıkça internet bağımlılık olasılığının azalttığı (Derin ve Bilge, 2016), siber zorbalık ve psikolojik iyi oluş arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu (Güler, 2019), üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının kişisel iyi oluşu azalttığı, sosyal kaygıyı arttırdığı (Aksoy, 2020), lise ve üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyleri ile algılanan iyilik halleri arasında negatif anlamlı ilişki olduğu (Çağır ve Gürkan, 2010), siber zorbalığın psikolojik iyi oluşu negatif etkilediği (Baş, Soysal ve Aysan, 2016; Güler, 2019) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamız, üniversite öğrencilerinin İslami iyi oluş, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumları üzerine odaklanmış ve bu bağlamda varolan ilişkileri analiz etmeye çalışmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin İslami iyi oluşlarının yüksek olduğu, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumlarının ortalama düzeyde olduğu görülmektedir. Dini inançlar ve değerler tarafından sağlanan manevi destek, bireylerin sosyal destek ağlarını güçlendirirken, aynı zamanda hayatın anlamı ve amacına dair bakış açılarını da şekillendirmektedir. Bu bağlamda, üniversite öğrencileri arasında İslami iyi oluş düzeylerinin yüksek olmasının temel sebepleri arasında, söz konusu manevi ve sosyal destek mekanizmalarının yanı sıra, hayatın anlam ve amacına dair derinlemesine bir kavrayışın varlığı gösterilebilir. Akademik stres, maddi zorluklar, gelecek kaygısı ve stresle başa çıkma becerilerinin eksikliği gibi faktörler öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını ortalama düzeyde değerlendirmelerine yol açabilmektedir. Öğrencilerin sosyal medya tutumu ise, sosyal medyanın yoğun kullanımı ve bağımlılık riski, sosyal karşılaştırmalar, siber zorbalık ve bilgi kirliliği gibi unsurlardan etkilenebilmektedir.

Araştırmada cinsiyet, yaş, fakülte, sosyal çevre, akademik başarı, sosyo-ekonomik durum ve dini bilgi düzeyi gibi demografik değişkenlerin İslami iyi oluş, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumları üzerindeki etkileri incelenmektedir. İslami iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak İslami iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ölçeğinde kızlar erkeklerden daha yüksek sıralar ortalamasına sahiptir. Sosyal medya tutumunda ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ve erkekler kızlardan daha yüksek sıralar ortalamasına sahiptir. Kadınların sosyal medyada paylaşım ihtiyacı erkeklerden daha yüksektir. Bu sonuç kadınların beğenilmeye erkeklerden daha fazla önem göstermesiyle açıklanabilir. Sosyal yetkinlik hususunda ise erkeklerin daha ön planda olduğu görülmektedir. Bu durum cinsiyet rolleri, toplumsal beklentiler ve bireysel farklılıklar gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterebilir.

İslami iyi oluşun yaş değişkenine göre farklılaşmadığı, psikolojik iyi oluşun yaş arttıkça arttığı ve sosyal medya tutumunun yaş ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir. Ancak sosyal medya tutumunun alt boyutlarından sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon hususlarında yaş arttıkça azalmanın olduğu görülmektedir. Desteklenmeyen durumların sebebi yaş grubu olarak çok farklı olmayan bir örneklemin seçilmiş olması gösterilebilir.

İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin İslami iyi oluşları, Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Teknik Bilimler MYO öğrencilerinden daha yüksektir. Bu durum beklenen bir sonuçtur. İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları diğer fakültelerden yüksek bulunmuştur. Bu durumu dinin psikolojik iyi oluş üzerindeki etkileriyle açıklayabiliriz. Sosyal medya tutumu ile fakülte türleri arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Sınıf ile ilişkiyi bakıldığında ise; hazırlık sınıfı öğrencilerinin İslami iyi oluşları diğer öğrencilerinkinden daha yüksektir. Üniversite hayatıyla beraber daha fazla özgürleşme imkânı bulan ve sekülerleşen bireylerin dini hassasiyetlerinin azalmasıyla bu durum yorumlanabilir. Aynı şekilde psikolojik iyi oluşun hazırlık sınıfı ve birinci sınıfta sonraki yıllardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Sosyal medya tutumu ile sınıf arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Hayatının büyük kısmını köy/kasaba gibi küçük yerleşim yerlerinde geçiren öğrencilerin İslami iyi oluşları büyükşehirde geçiren öğrencilerden daha yüksek iken psikolojik iyi oluşları tam tersine köy/kasaba gibi küçük yerleşim yerlerinde yaşayanlar aleyhine tespit edilmiştir. Sosyal medya tutumu ile anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Sosyal medyanın her kesime ulaşmış olması bu sonucun sebebi olarak düşünülmektedir. Ayrıca gerçek hayatta görmedikleri birçok şeyden sosyal medyayla birlikte haberdar olan köyde yaşayan bireylerin gördüklerine ulaşamıyor olmaları psikolojik iyi oluşlarını düşürüyor olabilir.

İslami iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile akademik başarı durumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre öğrencilerin akademik başarı durumları arttıkça İslami iyi oluşları ve psikolojik iyi oluşları artmaktadır. Ayrıca psikolojik iyi oluşun alt boyutlarından olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam ve başarılar alt boyutları ile pozitif anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Sosyal medya tutumu ile akademik başarı durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Sosyo-ekonomik durumu çok düşük olanların İslami iyi oluşu düşük, orta ve yüksek olanlardan daha düşük, orta olanların çok düşük ve çok yüksek olanlardan daha yüksektir. Psikolojik iyi oluş ile sosyo ekonomik durum arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Buradan sosyo ekonomik durum yükseldikçe psikolojik iyi oluşunda yükseldiği sonucu çıkarılabilmektedir. Sosyal medya tutumu ile sosyo-ekonomik durum arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

İslami iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile dini bilgi düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Buradan dini bilgi düzeyi arttıkça İslami iyi oluşun ve psikolojik iyi oluşun arttığı sonucu çıkmaktadır. Ayrıca dini bilgi düzeyi arttıkça olumlu duygular, bağlanma ve başarıların da arttığı görülmektedir. Sosyal medya tutumu ile bireyin dini bilgi düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. İslami iyi oluş ile psikolojik iyi oluş ve alt boyutlarından olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam ve başarılar değişkenleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani İslami iyi oluşu yüksek olan bireylerin psikolojik iyi oluşları, olumlu duyguları, bağlanmaları, olumlu ilişkileri, anlam ve başarıları da yüksektir. İslami iyi oluş ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır.

İslami iyi oluş ile sosyal medya tutumu ve alt boyutlarından paylaşım ihtiyacı arasında pozitif yönlü; alt boyutlardan sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon ile negatif yönlü ve öğretmenlerle ilişki arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Psikolojik iyi oluş ve genel sosyal medya tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmaz iken; alt boyutlarından sosyal izolasyon arasında negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Psikolojik iyi oluş ile sosyal medya tutumu arasındaki ilişki alt boyutlardan sosyal izolasyon konusunda desteklenmiş ancak diğer hususlarda desteklenmemiştir.

Çıkan bu sonuçlara bakıldığında üniversite öğrencilerinin İslami iyi oluş, psikolojik iyi oluş ve sosyal medya tutumlarının daha iyi olması için öğrencilere bu konularda destekleyecek dersler verilmelidir. İslam'ın değerlerinin ve öğretilerinin modern psikoloji ve sosyal medya kullanımıyla nasıl ilişkilendirilebileceğini vurgulayan dersler veya atölye çalışmaları düzenlenebilir. Sosyal medya platformlarında İslami iyi oluşu destekleyecek projeler oluşturulmalı ve bu konuda gençler hem teşvik edilmeli hem de desteklenmelidir. İslami değerlerin sosyal medyada nasıl temsil edildiği, paylaşıldığı ve algılandığı tespit edilmeli ve doğru stratejiler belirlenerek, toplumda İslami değerlere ilişkin daha derin bir anlayış oluşturulmasına katkı sağlanabilir. Sosyal medya kullanımının İslami değerlere etkilerini değerlendirerek, bilinçli ve sorumlu bir şekilde İslami içerik paylaşımının teşvik edilmesine yönelik öneriler geliştirilebilir. Bu sayede, sosyal medyanın pozitif etkilerinden yararlanarak İslami değerlerin daha geniş kitlelere ulaşması ve doğru bir şekilde algılanması desteklenebilir. Ayrıca psikolojik olarak daha iyi olan bir neslin sağlanması için psikososyal destek hizmetleri genişletilmelidir. Bireylerin kendilerinin farkına varmaları ve daha nitelikli olmaları için farkındalık çalışmaları oluşturulmalı ve gençler buralara yönlendirilmelidir. Ayrıca, multidisipliner çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılara, İslami iyi oluş ile sosyal medya kullanımı, sosyal medya bağımlılığı ve sosyal medyadaki dini çatışmalar arasındaki ilişkileri incelemeleri ve bu ilişkilerin sonucunda ortaya çıkan durumların bireyler ve toplum üzerindeki etkilerini araştırmaları önerilebilir.

Kaynakça

- Acar, H. (2014a). Manevi İyi Oluş ile Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 391-412. doi:10.18505/cuifd.254730
- Acar, H. (2014b). *Kur'an Kurslarına Devam Eden Kadınlar Arasında Dindarlık Biçimleri, Dini Başa Çıkma Faaliyetleri ve Psikolojik İyilik Halleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Akgül, M. (2004). Yaşlılık ve Dindarlık Dindarlık, Hayattan Zevk Alma ve Mutluluk İlişkisi—Konya Huzurevi Örneği. *Dini Araştırmalar*, 7(19).
- Aksak, M. (2017). *Farklı Lise Türlerine Devam Eden Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aksoy, S. (2020). *Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının, Sosyal Kaygı ve Kişisel İyi Oluş ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aküzüm, C. ve Saraçoğlu, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 803-817. doi:10.14582/DUZGEF.789
- Alican, C. ve Saban, A. (2013). Ortaokul ve Lisede Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Tutumları: Ürgüp Örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(35), 1-14.
- Altınay Bor, H. (2018). *Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutum, Sosyal Medya Kullanımında Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkiler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Anlı, G. (2011). *Kendini Sabotaj ve Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Apaydın, H. (2001). *Kişilik Özelliklerinin Dini Tutum ve Davranışlara Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Apaydın, H. (2003). İbadet Psikolojisi. *Tabula Rasa-Felsefe&Teoloji-*, 3(9), 181-198.
- Argın, F. S. (2013). *Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi: Çekmeköy Örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- As, M. (2015). Bir Öğrenci Yurdunda Kalan Üniversite Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı ile Beck Depresyon Ölçeği Arasındaki İlişki. *Konuralp Medical Journal*, 7(1), 6-14. doi:10.18521/kt.54108
- Aslan Efe, H. (2017). Fen Alanları Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 191-213.
- Atalay, R. (2014). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki (Bahçelievler İlçesi Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ateş, B. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Psikolojik İyi Oluş ve Sosyal Yetkinlik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1203-1214.
- Avcı, D. (2009). *Öğrenilmiş İyimserlik Eğitim Programının 9. Ve 10. Sınıf Öğrencilerinin İyimserlik Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ayhan, H. (2019). *Dini Tutumun Adalet Duyarlılık, Ahlakî Yüreklilik ve Psikolojik İyi Oluş Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Ayten, A. (2010). *Empati ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Balcı, F. (2011). *Psikolojik ve Öznel İyi Olma Hali ile Dini İnançlar Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Baş, A. U., Soysal, F. S. Ö. ve Aysan, F. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Problemlerle İnternet Kullanımının Psikolojik İyi-Oluş ve Sosyal Destek ile İlişkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1035-1046. doi:10.15869/itobiad.85603
- Baynal, F. (2021). Mutluluk Kavramının Felsefi, Psikolojik ve Dini Açardan İncelenmesi. *Darulfunun ilahiyat*. doi:10.26650/di.2020.31.2.0012
- Bayraktar, D. M., Hopcan, E. P. ve Hopcan, S. (2013). Adoption of Social Networks and Loneliness Situations of Candidate Teachers. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 35-45.
- Baytemir, K. (2006). *İlköğretim İkinci Kademe Öğretmen Adaylarının Bazı Demografik Özelliklerine ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İnternet Kullanma Amaçlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayyığıt, M. (1989). *Üniversite Gençliğinin Dini İnanç Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma: Selçuk Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Anket Uygulaması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Bedir, A. (2016). *Sosyal Medya Kullanımının Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Biçer, İ., Çavmak, D., Deniz, D. ve Özal, M. (2021). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Başarı Yönelimlerinin İyi Oluş Modeli (PERMA) ile İlişkisi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 102-109.
- Butler, J. ve Kern, M. L. (2016). The PERMA-Profil: A brief multidimensional measure of flourishing. *International Journal of Wellbeing*, 6(3), 1-48. doi:10.5502/ijw.v6i3.526
- Cenkseven, F. (2004). *Üniversite Öğrencilerinde Öznel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Cerrah, L. (2021). Kırsal Kesimde Dindarlık ve Sosyal Medya Kullanımı (Giresun İli Fındıklı Köyü Örneği). *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 26(51), 90-115.
- Ceylan, U. E. (2018). *Ölümlülük Bilincinin Dini Başa Çıkma, Tanrı Algısı, Ölüm Kaygısı ve Psikolojik İyi Olma ile İlişkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cirhinlioğlu, F. G. (2006). *Üniversite Öğrencilerinde Utanç Eğilimi, Dini Yönelimler, Benlik Kurguları ve Psikolojik İyi Hali Arasındaki İlişkiler*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cirhinlioğlu, Z., Ok, Ü. ve Cirhinlioğlu, F. G. (2013). *Modernite, Dindarlık ve Ruh Sağlığı*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Civelek, H. (2019). *Batı Karadeniz Bölgesinde Sosyal Medya Bağımlılığının Kişisel İyi Oluş ile İlişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Çağır, G. ve Gürkan, U. (2010). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri ile Algılanan İyilik Halleri ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(24), 70-85.
- Çap, E. (2017). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Özellikleri Kişilik Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çiçek, T. (2018). Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 992-1018. doi:10.14520/adyusbd.407693
- Çoban, R. (2013). *Lise Öğrencilerinde Dindarlık ve Sanal Bağımlılık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma (Burdur Gölhisar Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Değirmenci, G. (2020). *Sosyal Medya Kullanan Kadınlarda Sosyal Görünüş Kaygısı ile Psikolojik İyi Oluş İlişkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirci, İ. (2012). *Öğretmen Adaylarının Öz Bilgi ve Psikolojik İyi Olma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Demirci, İ., Ekşi, H., Dinçer, D. ve Kardaş, S. (2017). Beş Boyutlu İyi Oluş Modeli: Perma Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliđi.
- Deniz, L. ve Gürültü, E. (2018). Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 355-367. doi:10.24106/kefdergi.389780
- Derin, S. ve Bilge, F. (2016). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Öznel İyi Oluş Düzeyi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 6(46), 35-51.
- Doğan, M. (2014). *Dindarlık Sabır ve Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkiler*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Doğan, U. ve Karakuş, Y. (2016). Lise Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitleri Kullanımının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 57-71. doi:10.19126/suje.40198
- Eğilmez, H. O. (2020). Spor Bilimleri, İlahiyat ve Müzik Eğitimi Öğrencilerinin İyi Oluş Durumlarının Karşılaştırılması. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(04), 297-310.
- Ekşioğlu, H. (2011). *İnanç ve Dünya Görüşüne Sahip Olma Tarzlarıyla Psikolojik İyi olma Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- el Azayem, G. A. ve Hedayat- Diba, Z. (1994). The Psychological Aspects of Islam: Basic Principles of Islam and Their Psychological Corollary. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 4(1), 41-50. doi:10.1207/s15327582ijpr0401_6
- El-Attas, N. (2011). İslam'da Mutluluğun Anlamı ve Tecrübesi. *KADER Kelam Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 219-238.
- Eni, Ş. (2017). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanma Sıklılığının Yalnızlık Algularına Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erbaşlar, G. (2013). *Sosyal medyada mısınız? A-sosyal medyada mısınız?* Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erdoğan, E. (2014). *Tanrı Algısı, Dini Yönelim Biçimleri ve Dindarlığın Psikolojik Dayanırlılıkla İlişkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Eryılmaz, A. (2015). Investigation of the relations between religious activities and subjective well-being of high school students. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri/Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(2), 433-444. doi:10.12738/estp.2015.2.2327
- Eryılmaz, A. ve Kula, N. (2020). An Investigation of Islamic Well-Being and Mental Health. *Journal of Religion and Health*, 59(2), 1096-1114. doi:10.1007/s10943-018-0588-0
- Esen, E. ve Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 127-138.
- Gediksiz, E. (2013). *Alçakgönüllülük ile Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Gencer, N. (2019). Dindarlık Öznel İyi Oluşu Etkiler Mi? Hemodiyaliz (HD) Hastaları Üzerinde Kesitsel Bir Çalışma. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23(3), 1419-1444.
- Göcen, G. (2012). *Şükür ile Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişki Üzerine Bir Alan Araştırması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göcen, G. (2013). Pozitif Psikoloji Düzleminde Psikolojik İyi Olma ve Dini Yönelim İlişkisi: Yetişkinler Üzerine Bir Araştırma. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 7(13), 97-130.
- Göcen, G. (2018). Pozitif Psikoloji Düzleminde Psikolojik İyi olma ve Dini yönelim ilişkisi: Yetişkinler üzerine Bir araştırma. *Toplum Bilimleri Dergisi*, (13), 97.
- Gülaçtı, F. (2009). *Sosyal Beceri Eğitimine Yönelik Programın Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri, Öznel ve Psikolojik İyi Olma Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Güler, M. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık ve Psikolojik İyi Oluşun İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Günaydın, S. C. ve İnal, İ. H. (2021). Perma Modelinin Demografik Faktörler Bağlamında İncelenmesi: Hizmet Sektöründe ve Z Kuşağında Geniş Ölçekli Bir Araştırma. *İzlek Akademik Dergi*, 4(2), 56-81. doi:10.53804/izlek.1059454
- Güven, H. (2008). *Depresyon ve Dindarlık İlişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hefferon, K. ve Boniwell, I. (2014). *Pozitif Psikoloji Kuram, Araştırma ve Uygulamalar*. (T. Doğan, Çev.). Ankara: Nobel Kitap.
- Horozcu, Ü. (2010). *Din Psikolojisi Açısından Dünyevi İstek Duaları*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hökelekli, H. (2010). *Din Psikolojisine Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları.
- İlğan, A., Sevinç, Ö. S., Niron, D. G., Kılıç, A. ve Yumuşak, A. (2015). Lisans Öğrencilerinin Psikolojik İyilik Hallerinin YGS Puanları ve Çeşitli Değişkenler ile İlişkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 0. doi:10.17860/efd.57173
- İşgör, İ. Y. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Muhafazakâr Yaşam Tarzları ile Psikolojik İyi Oluşlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- İşgör, İ. Y. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 6(1), 494-508.

- Kafalı, H. (2005). *Lise Öğrencilerinde Dinin İnanç ve Tutumların Sosyal İlişkilere Etkisi -Ergani Örneği-*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kalender, M. E. (2016). *Fen Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi (Kütahya İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Karaca, F. (2000). *Ölüm Psikolojisi*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Karaca, M. (2007). İnternet Gençliği: Yeni Bir Gençlik Tiplemesi Denemesi. *Humanities Sciences*, 2(4), 419-136. doi:10.12739/10.12739
- Karadağ, F. (2019). *Siber Zorbalık Tutumu ile Sosyal Medya Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Karakaya, İ., Sata, M., Çorbacı, E. C. ve Çetin, B. (2018). An Investigation of the Factors That Affect High School Students' Attitudes Towards Social Media by CHAID Analysis*. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18(76), 21-40.
- Karşlı, N. (2019a). Gençlerde İnternet Bağımlılığı ve Dindarlık İlişkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (46), 225-260. doi:10.17120/omuifd.526893
- Karşlı, N. (2019b). Psikolojik İyi Oluş ve Dindarlık İlişkisi: Trabzon İlahiyat Örneği. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (15), 173-205. doi:10.32950/rteuifd.549409
- Kaya, M. ve Küçük, N. (2017). İbadetler ile Hayatın Anlamı ve Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (42), 17-43.
- Kayacı, E. (2021). İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Trabzon İlahiyat Dergisi*, 8(1), 39-74.
- Keçeli, A. (2020). *Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin ve Sosyal Medya Bağımlılığının Evlilik Doyumu Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kırnık, D., Pepeler, E. ve Özbek, R. (2018). Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Tutumları: Malatya İl Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 25-45.
- Kimter, N. ve Köftegöl, Ö. (2017). Yetişkinlerde Ölüm Kaygısı ile Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(36), 55-82. doi:10.17335/sakaifd.327235
- Korkmaz, H. ve Dilmaç, B. (2021). Predictive Relations between Psychological Well-Being, Instagram Addiction and Values in University Students. *Research on Education and Psychology*, 5(1), 71-82.
- Korkmaz, N. E. (2014). *Bağlanma, İnsan-Tanrı İlişkisi ve Psikolojik İyilik Hali*. Ankara: Otorite Yayınları.
- Köktaş, M. E. (1993). *Türkiye'de Dini Hayat*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Köse, A. ve Ayten, A. (2012). *Din Psikolojisi* (2. bs.). İstanbul: Timaş.
- Kural, S., Türkmen, M. ve Dilek, A. N. (2016). Bartın Üniversitesi BESYO Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ile Kişilik Özellikleri İlişkisinin Araştırılması. *Kural, S., Türkmen, M., & Dilek, A International Journal of Science Culture and Sport*, 4(3), 870-881.
- Kutluca, V. (2020). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumları ile Meslek Seçimine İlişkin Akılcı Olmayan İnançları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

- Kuyumcu, B. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Duygularını Fark Etmeleri ve İfade Etmeleri ile Psikolojik İyi Oluşları: Kültürlerarası Bir Karşılaştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küçük Aydın, E. (2023). *Dindarlık ve Sosyal Medya Bağımlılığı İlişkisi Üzerine Bir Araştırma (Giresun Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Lameei, V. ve Bilici, M. (2021). Dinin Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Rolü ve Değerlendirilmesi, 9(19), 57-68.
- Mammadzade, M., Yılmaz, C., Abiş, S., İmamoğlu, O. ve Şahin, O. (2020). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumlarının Öfke Düzeylerine Etkisi. *Journal of International Social Research*, 13(73), 800-808. doi:10.17719/jisr.11032
- Meltem, A. (2020). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi: (Tarsus Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Nielsen, M. (2017). Din ve Mutluluk. *Bilimname*, 2017(33), 141-144. doi:10.28949/bilimname.345568
- Onuray Eğilmez, H. (2020). Spor Bilimleri, İlahiyat ve Müzik Eğitimi Öğrencilerinin İyi Oluş Durumlarının Karşılaştırılması. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(4), 297-310. doi:10.18026/cbayarsos.695929
- Otrar, M. ve Argın, F. S. (2014). Ergenlerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının Çok Boyutlu İncelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 5(10), 3-22.
- Otrar, M. ve Argın, F. S. (2015). Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(37).
- Oymak, Y. C. (2017). *Psikolojik İyi Oluş İle İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öksüz, Y. ve Karalar, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Huzur ve Otantiklik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 321-336.
- Ökte, A. (2014). *Öğrencilerin Zorbalık Eğilimleri ile Sosyal Medyaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sancaktepe Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, M. A. ve Kırık, A. M. (2021). Eğitimde Sosyal Medyanın Kullanımı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 14, 393-408. doi:10.29228/JASSS.52079
- Özsarı, İ. ve Karaduman, G. B. (2016). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı ve Yalnızlıklarının İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, 380-389.
- Öztürk, Y. (2017). *Ergenlerde Dindarlık ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Çarşamba Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Pelin, S. (2017). *Sosyal Medya Kullanımının Mutlu Olma Durumuna Etkisi Üzerine Nitel Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081. doi:https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069

- Saygın, Y. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being*. New York: NY:Free Press.
- Sezen, A. N. H. (2019). *Sosyal Medya Kullanımının Psikopatolojik ve Psikososyal Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi: Marmara Bölgesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sözer, Ö. T. (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Kimlik Duygusu, Dini Yönelim ve Psikolojik İyi Oluş*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Şahin, A. (1999). *İlahiyat, Tıp ve Mühendislik Fakültelerinde Okuyan Öğrencilerde Dini Hayatın Boyutları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şahin, M. (2013). *Affedicilik ile Psikolojik İyi Olmanın Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Şengül, F. (2007). *Dindarlık ve Ruh Sağlığı İlişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şirin, A. ve Ulaş, E. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri ile Karakter Eğitimi Uygulamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(30), 279-307.
- Tamer, A. (2021). *Ergenlerin Akılcı Olmayan İnançları ile Sosyal Medyaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Afyonkarahisar İli Örnekleme)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağları Kullanımlarına Yönelik Bir Araştırma. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(XVII), 851-870. doi:10.14225/Joh474
- Terzi, A. Y. (2019). *Doğu Marmara Bölgesi 'nde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Kişisel İyi Oluş İlişkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tosyalıoğlu, M. B. (2021). *Üniversite Öğrencilerinde Maneviyat ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Tura, H. (2019). *Dindarlık, Affetme ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turgut, A. (2017). *İlk Yetişkinlerde Dua Tutumları-Psikolojik İyi Olma İlişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Turgut, D. (2014). *7-17 Yaş Arasındaki Normal Gelişim Gösteren ve Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Aile Bireylerinin Psikolojik İyi Olma Hali ve Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tutgun-Ünal, A. (2015). *Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tükenmez, A., Güler, C., Hocoğlu, M. ve Şahin, S. (2019). Genç Bireylerin Sosyal Medya Tutumlarının İncelenmesi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences (joshas)*, 5(20), 942-947. doi:10.31589/JOSHAS.179

- Türk, T. ve Kazan, H. (2020). Lise Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Özellikleri ile Sosyal Medya Kullanım Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi; İstanbul İli Şişli İlçesi Örneği. *The Journal of Academic Social Science*, null(101), 503-535. doi:10.29228/ASOS.40463
- Türköz, S. ve Şahin Kırıl, F. S. (2019). Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Oluş, Algılanan Sosyal Destek ve Kendini Saklama Düzeylerinin İncelenmesi, *38(2)*, 51-66. doi:10.7822/omuefd.529526
- Tütüncü, M. (2012). *Yönetici ve Çalışanların Psikolojik İyi Olma ve Stres Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ulu, M. (2018). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşları ile Değer Yönelimleri Arasındaki İlişki. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *20(37)*, 183-215. doi:10.17335/sakaifd.414012
- Ulusal, R. (2019). *Ergenlik Döneminde Narsisizm, Dindarlık ve Sosyal Medya Tutumları İlişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uslu, Ş. (2019). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı, Dijital Oyun Bağımlılığı ve Sosyal Medyaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Utsch, M. ve Erenoğlu, A. (2008). POZİTİF PSİKOLOJİ'DEN GÜDÜLER Din Psikolojisi Araştırmaları ve Terapik/Manevî Yardım Uygulamaları. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *25(25)*, 169-180.
- Uysal, V. (2006). *Geleneksel- Çağdaşlık Bağlamında Türkiye'de Dindarlık ve Kadın*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Uysal, Z. M. (2020). *Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutum ile Öfke Düzeyi ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Üçeş, R. (2019). *Doğu Anadolu Bölgesinde Sosyal Medya Bağımlılığı Bulunan Bireylerin Psikolojik Semptomları ve Kişisel İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ümmetler İlhan, A. (2016). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Siber Zorbalık ve İnternet Saldırganlık Düzeyleri ile Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Çekmeköy Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Vural, M. E. (2016). *Yetişkinlerde Alçakgönüllülük, Dindarlık ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vural, Z. B. A. ve Bat, M. (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, *5(20)*, 3348-3382. doi:10.19168/jyu.65130
- Yabancı, C. (2019). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları İle Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Yanık Düşünceli, M. (2016). *Özel Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumları ile İçedönüklük-Dışadönüklük Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yapıcı, A. (2007). *Ruh Sağlığı ve Din, Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık*. Adana: Karahan Kitabevi.

Yıldız, B. (2018). *Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Sosyal Görünüş Kaygısı ve Psikolojik İyi Oluş Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Extended Abstract

Introduction

Throughout history, humanity has sought happiness through various means. Happiness is influenced by individual and environmental factors and can be achieved through moral ways. Religious beliefs tend to promote moral approaches to obtaining happiness. The relationship between religion and happiness has been extensively studied, generally revealing a positive correlation. Religion provides individuals with meaning, purpose, and social support. In Islam, happiness consists of two dimensions: spiritual (eternal peace) and worldly (maintaining balance in life). According to the Islamic perspective, happiness is achieved through submission to Allah, and religious practices support this process.

Psychological well-being, a key concept in positive psychology, involves viewing life positively. Ryff examines psychological well-being through six dimensions: self-acceptance, positive relationships with others, autonomy, environmental mastery, purpose in life, and personal growth. Enhancing these areas boosts overall well-being. Numerous studies have shown that religious values and rituals positively influence psychological well-being. In modern life, social media significantly impacts individuals' well-being. Social media facilitates communication, sharing of thoughts, and socializing, but excessive internet use can weaken social relationships.

Social media meets individuals' needs for social interaction and self-expression. Its quick and easy accessibility encourages new connections and maintaining existing friendships. However, excessive social media use can lead to reduced social relationships and a decline in positive social interactions. The rapid pace and ubiquitous nature of technology can contribute to moral decline and feelings of inadequacy.

In summary, there is a strong link between religion and happiness, with religious beliefs positively impacting individuals' psychological well-being. In modern life, social media affects social relationships and well-being both positively and negatively. Religious rituals and beliefs add meaning to life, while social media fulfills needs for socializing and self-expression. However, excessive social media use can negatively impact social relationships and well-being.

The purpose of this study; The aim is to determine whether the levels of Islamic well-being, psychological well-being and social media attitude in university students differ according to sociodemographic variables and the relationship between Islamic well-being, psychological well-being and social media attitude.

Research Question: Is there a relationship between university students' Islamic well-being and psychological well-being and their social media attitudes?

When the studies on Islamic well-being, psychological well-being and social media attitude are examined, the hypotheses regarding the subject of the research can be presented as follows:

(H1) Islamic well-being, psychological well-being and social media attitudes vary according to students' demographic characteristics.

(H2) There is a positive significant relationship between Islamic well-being and psychological well-being.

(H3) There is a negative significant relationship between Islamic well-being and psychological well-being and social media attitude.

Method

The population of the research consists of all undergraduate students studying at Muş Alparslan University. The sample consists of students studying in undergraduate and associate degree programs of Muş Alparslan University and selected by proportional cluster sampling method. The sample group consisted of a total of 555 students, 337 of whom were female (60.7%) and 218 of whom were male (39.3%), aged between 18-59.

Four measurement tools were used to collect research data. These measurement tools; Personal Information Form, Islamic Well-Being Scale, PERMA Scale and Social Media Attitude Scale. The survey form created for data collection was sent to the participants through Google forms after ethical and legal permissions were obtained, and the data was collected.

The evaluation of the data was made by the researcher. The collected data were transferred to the SPSS 22.0 statistical package program and analyzed using appropriate statistical techniques. In the analysis of the data, percentage, frequency, correlation, t test, one-way ANOVA from one-way analysis of variance in case of homogeneity, and then Post-Hoc Tukey analysis were used to determine which groups had a significant difference.

Pearson Product Moment Correlation analysis was used to determine the relationship between continuous variables. Results were tested at the $p < 0.05$ significance level.

Findings and Conclusion

Our research focuses on university students' Islamic well-being, psychological well-being, and social media attitudes, and aims to analyze the relationships within this context. According to the results of the research, it is seen that students' Islamic well-being is high, while their psychological well-being and social media attitudes are at an average level. The spiritual support provided by religious beliefs and values strengthens individuals' social support networks and shapes their perspectives on the meaning and purpose of life. Among university students, the high levels of Islamic well-being can be attributed to these spiritual and social support mechanisms as well as a deep understanding of the meaning and purpose of life. Factors such as academic stress, financial difficulties, future anxiety, and a lack of coping skills can lead students to rate their psychological well-being at an average level.

The study explores how demographic factors like gender, age, faculty, social environment, academic success, socio-economic status, and religious knowledge impact Islamic well-being, psychological well-being, and social media attitudes. No significant gender differences were found in Islamic or psychological well-being, though females scored higher in both. Males scored higher in social media attitudes, while females showed a greater need for sharing, likely due to a higher value placed on being liked. Men were more prominent in social competence. These differences may stem from gender roles, societal expectations, and individual variations.

Islamic well-being does not vary by age, psychological well-being increases with age, and social media attitude is not related to age. However, social competence and social isolation aspects of social media attitude decrease with age. The reason for unsupported situations may be the selection of a sample that is not very different in terms of age groups.

Students of the Faculty of Islamic Sciences have higher Islamic well-being compared to students of the Faculty of Education, Faculty of Arts and Sciences, Faculty of Health Sciences, and Vocational School of Technical Sciences. This is an expected result. Students of the Faculty of Islamic Sciences also have higher psychological well-being than those of other faculties.

Students who have spent most of their lives in small settlements such as villages/towns have higher Islamic well-being than those who have lived in metropolitan areas, while their psychological well-being is lower in small settlements. No significant relationship was found between social media attitude and residence. The widespread reach of social media to all segments may be the reason for this result. The fact that individuals living in villages are aware of many things they do not see in real life through social media but cannot access what they see may reduce their psychological well-being.

There is a positive significant relationship between Islamic well-being and psychological well-being and academic success. As students' academic success increases, their Islamic well-being and psychological well-being increase. Additionally, a positive significant relationship was found between the sub-dimensions of psychological well-being, positive emotions, attachment, positive relationships, meaning, and achievements.

Students with very low socio-economic status have lower Islamic well-being compared to those with medium and high socio-economic status, and those with medium socio-economic status have higher Islamic well-being compared to those with very low and very high socio-economic status. A positive significant relationship was found between psychological well-being and socio-economic status. It can be inferred that psychological well-being increases as socio-economic status rises.

A positive significant relationship was found between Islamic well-being and psychological well-being and the level of religious knowledge. As the level of religious knowledge increases, Islamic well-being and psychological well-being also increase. Furthermore, it was observed that positive emotions, attachment, and achievements increase with the level of religious knowledge.

A positive significant relationship was found between Islamic well-being and psychological well-being and the sub-dimensions of positive emotions, attachment, positive relationships, meaning, and achievements. Individuals with high Islamic well-being also have high psychological well-being, positive emotions, attachment, positive relationships, meaning, and achievements. There is a positive significant relationship between Islamic well-being and psychological well-being. There is a positive significant relationship between Islamic well-being and social media attitude and the sub-dimension of the need for sharing; a negative significant relationship with the sub-dimensions of social competence and social isolation; and a positive significant relationship with relationships with teachers. While no significant relationship was found between psychological well-being and

---

general social media attitude, a negative significant relationship was found between the sub-dimension of social isolation. The relationship between psychological well-being and social media attitude is supported in terms of social isolation but not in other aspects.

To improve university students' Islamic well-being, psychological well-being, and social media attitudes, courses and workshops should be provided. These should emphasize the relationship between Islamic values, modern psychology, and social media usage. Social media projects supporting Islamic well-being should be created, encouraging and supporting youth involvement. Strategies to represent, share, and perceive Islamic values on social media should be identified to deepen societal understanding. Evaluating social media's effects on Islamic values and promoting responsible sharing are crucial. Researchers should explore the relationships between Islamic well-being, social media use, addiction, and religious conflicts, and their effects on individuals and society.